

Osnovna šola Cankova

Cankova 27

9261 Cankova

Raziskovalna naloga

Ženska, ženski, ženske...

na poti do enakopravnosti in boljšega položaja v družbi

Interdisciplinarna področja

Mentorica: Monika Hajdinjak,
prof. geo in zgo

Avtorji: Maja Hajdinjak, 9.a
Eva Bertalanič, 9.a
Tjaša Ficko, 9.a

Cankova, marec 2021

POVZETEK

Vsako leto praznujemo mednarodni praznik dan žena, ki je dan praznovanja ekonomske, politične in socialne enakopravnosti ter dosežkov žensk. Namen raziskovalne naloge je raziskati položaj žensk v sodobni družbi, ki je rezultat prizadevanj številnih posameznic, ki so se s svojo trdno voljo in odločnostjo borile za enakopravnost v svetu. K raziskovanju nas je spodbudilo dejstvo, da je v svetu veliko diskriminacije nad ženskami, veliko kršenja pravic žensk in ker je opaziti, da je v družbi še vedno veliko stereotipnih mnenj, ki se navezujejo na položaj in njihovo vlogo v družbi. Zanimalo nas je, kakšno je dejansko stanje in kako se je skozi čas oblikovalo, vključno z vojnimi obdobji in večjimi ženskimi gibanji, kot sta feminizem in emancipacija. Z raziskovanjem je bilo ugotovljeno, da je tema zelo aktualna, saj je bila med anketiranimi odlično sprejeta in da je prav, da z njo opozorimo na temeljne človekove pravice in na še vedno prisotno neenakost v družbi. Ugotovljeno je bilo, da je stopnja zaposlovanja še vedno nižja od moške, da ženske niso manj sposobne, da jih je premalo na vodilnih položajih in da se za svoj uspeh morajo bolj truditi. Težje usklajujejo življenje doma in službo, so pa njihova prednostna področja družina, vzgoja in komunikacija. Presenetila je ugotovitev, da še vedno večina misli, da veliko moških še vedno ženske ponižuje in da so še vedno zelo izpostavljene nasilju. V zadnjih desetletjih je bilo storjenega veliko tudi s strani držav in različnih nevladnih organizacij in društev za zaščito položaja žensk. Veliko primerov iz sveta pa je dokaz, da je do enakosti v svetu še daleč in da pomembno težo nosijo ženske same, ki bi se jih moralo bolj slišati. Za uresničitev popolne enakosti moških in žensk bi bilo potrebno spremeniti tradicionalno vlogo moških, kot tudi žensk, v družini in v družbi.

KLJUČNE BESEDE: ženska, pravice žensk, položaj žensk, emancipacija, feminizem, diskriminacija, enakost spolov, dan žena, konvencija

ZAHVALA

V tem delu raziskovalne naloge bi se radi zahvalili mentorici Moniki Hajdinjak, učiteljici geografije in zgodovine, ki nas je vodila pri nastajanju raziskovalne naloge in spodbujala pri raziskovalnem delu. Zahvala gre tudi vsem, ki so sodelovali pri spletnem anketiranju o položaju žensk. Hvala g. S. L. za izčrpen intervju. Hvala tudi vsem ostalim, ki so bili ali bodo kakorkoli vključeni v izdelavo naloge, njeno predstavitev in izvedbo.

Vsem iskrena hvala!

Kazalo vsebine

1. UVOD	6
1.1. Namen in cilji raziskovalne naloge	7
1.2. Metodologija dela	8
1.3. Hipoteze	9
2. TEORETIČNI DEL	10
2.1. O ženskah skozi zgodovinska obdobja	10
2.2. Razvoj sodobne ženske in njen položaj v 19. in 20.st.	11
2.2.1. Slovenke v obdobju do 1. svetovne vojne	12
2.2.2. Ženske med 1. svetovno vojno	15
2.2.3. Ženske med obema svetovnima vojnama	17
2.2.4. Ženske med 2. svetovno vojno	18
2.2.5. Ženske po 2. svetovni vojni (1945 – 1991).....	19
2.3. Boji za pravice žensk in izpostavljeni problemi v družbi	20
2.3.1. Boj za volilno pravico žensk	22
2.3.2. Feminizem	26
2.3.3. Mednarodni dan žena	29
2.4. Gospodarsko in politično področje delovanja žensk	31
2.5. Kršitve človekovih pravic ženskam v svetu in v Sloveniji	34
3. RAZISKOVALNI DEL.....	37
3.1. Vzorec in metodologija	37
3.2. Rezultati anketnega vprašalnika	37
3.3. Analiza intervjujev.....	53
3.4. Razprava in sklepi.....	55
4. ZAKLJUČEK.....	57
5. LITERATURA IN VIRI.....	58
5.1. Literatura.....	58
5.2. Spletni viri	58
6. PRILOGE.....	60

Kazalo slik

Slika 1: Zbiranje paketov za vojake v poslopju deželne vlade leta 1914.....	16
Slika 2: Ženske v Jugoslaviji prvič na volitvah	24
Slika 3: Ženska, prvič na volitvah.....	24
Slika 4: Sufražetke v Londonu.....	26
Slika 5: Plakat ob dnevu žena v Nemčiji leta 1914.....	30

1.UVOD

Zelo nas zanimajo zgodovinski dogodki. Pri zgodovini sta nas letos zelo navdihnili 1. in 2. svetovna vojna. Govorili smo tudi o ženskah v zaledju in o tem, kako se je njihovo življenje med vojno spremenilo, kar se tiče njihovega položaja v družbi celo na bolje. To nas je zelo pritegnilo in nam dalo idejo za raziskovalno temo. Med vojno se je dogajalo v zaledju veliko stvari, ki bi jih mi hoteli raziskati. Vendar pa smo se glede na okoliščine korona krize odločili, da raziskujemo življenje žensk skozi različna obdobja, s poudarkom na sodobni zgodovini 20. stoletja, saj bi za vojno obdobje bilo potrebno obiskati knjižnice in arhive, kar pa v tem času ni bilo izvedljivo. Pri pouku smo omenili, da so ženske med vojno začele opravljati tudi poklice, ki so jih po navadi opravljali moški. Idej je bilo veliko in zelo raznolike. Pomislili smo na vse stereotipe, ki jih poznamo, na vse kršitve, ki se ženski dogajajo v svetu. Zavedamo se, da se ženskam diskriminacija v svetu dogaja vsak dan. Ne mine dan, da ne bi poslušali v medijih o dogodkih na škodo žensk, deklet, mladih mamic, doma in po svetu. Spolne zlorabe, družinsko nasilje, trgovina z ljudmi, zlorabe in drugo so stalnica. Seveda smo takoj pomislili tudi na deklico Malalo, Nobelovo nagrajenko, borko za pravice do izobraževanja žensk. Vemo tudi, kako zelo težko se je boriti proti diskriminaciji, zato smo se odločili osvetliti ta problem in z njim ozaveščati tudi svoje vrstnike, ki morda o tem manj vedo. Želeli smo tudi raziskati kako so si ženske izborile volilno pravico. K raziskovanju smo si želeli pritegniti predvsem ženske, da bi se seznanili z njihovim pogledom na problematiko žensk v domači pokrajini in v svetu. Želeli smo poiskati odgovor na vprašanje, zakaj se to sploh dogaja še v današnjih časih, ko naj bi bili vsi dovolj izobraženi o svojih pravicah, tudi ženske.

V prvem delu raziskovalne naloge opisujemo teoretične pojme v povezavi s položajem žensk danes, ki je zasnovan kot pogled skozi čas. Poudarek je na diskriminaciji in na razvoju pravic v slovenskem prostoru. V raziskovalnem delu pa smo ob uporabi anketnega vprašalnika raziskali mnenja o položaju žensk v domači pokrajini in drugod po Sloveniji.

1.1. Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge je raziskati položaj žensk v sodobni družbi, ki je rezultat prizadevanj številnih posameznic, ki so se s svojo trdno voljo in odločnostjo borile za enakopravnost v svetu. Poudarek je predvsem na razvoju položaja žensk v 20. stoletju, ugotoviti kako so si ženske pridobile politične, socialne in ekonomske pravice.

Ideja za naslov je plod razmišljanja o tem, da je ženska v prvi vrsti najprej borka sama zase, da je ona tista, ki lahko uresničuje svoje cilje in je uspešna na kateremkoli področju. Da je močnejša potrebuje sogovornico, prijateljico, ki ji pomaga tudi takrat, ko ji je težko. Ter končno ženske, kot feministke, ki so si skozi čas izbojevale svoje pravice in izboljševale položaj v družini in v družbi.

Cilji raziskovalne naloge so:

- se seznaniti z vlogo ženske v posameznih zgodovinskih obdobjih, s poudarkom na dogajanjih 19. in 20. stoletja,
- raziskati, katere so pomembne in vplivne ženske skozi čas,
- se seznaniti kako so si ženske pridobile volilno pravico,
- opisati vlogo žensk pri razvoju gospodarstva,
- ugotoviti, če so še države po svetu, kjer ženske nimajo določenih pravic,
- raziskati nekatere primere diskriminacije v svetu in v slovenskem prostoru ter sklepati o možnostih za izboljšanje položaja žensk skozi čas,
- ugotoviti, kakšna je bila in je še vloga držav in nevladnih organizacij pri reševanju problematike pravic žensk in diskriminacije.

1.2. Metodologija dela

Ko smo začeli z raziskovanim delom, smo najprej pregledali strokovno literaturo in spletne vire o položaju žensk v svetu. Nato smo raziskovali s pomočjo spletnih virov. Raziskovali smo tudi s pomočjo spletnih strani na portalu Sistory in na spletni strani dlib. Ugotovili smo, da je o položaju žensk na splošno veliko zapisov, saj je bilo opravljenih veliko študij in raziskav. Tudi spletnih virov je veliko in so večinoma okrnjeni povzetki in krajši zapiski iz različnih virov, veliko je objav v časopisih, kakšnih društvenih zapisih ali pa na forumih. V teoretičnem delu smo raziskali razvoj do današnjega časa, v raziskovalnem pa smo želeli ugotoviti kakšno je torej dejansko mnenje ljudi o položaju žensk in pomembnih odprtih vprašanj v zvezi z ženskami v svetu. Poiskali smo tudi ustrezno sogovornico iz lokalnega okolja, ki nam je orisala svoj pogled v intervjuju.

Sestavili smo delovni načrt za izdelavo naloge in si razdelili aktivnosti na več korakov:

a. Delo z viri:

- pregled strokovne literature iz domačih zbirk, šolske knjižnice ter PIŠK Murska Sobota,
- pregled spletnih naslovov: *Sistory*, *dlib*.

b. Metoda priprave vprašanj za intervjuje in anketni vprašalnik:

anketni vprašalnik smo oblikovali v spletni aplikaciji 1ka in zapisali vprašanja za intervju

c. Metoda dela na terenu:

izvedba intervjuja in anketiranje (večina je bilo opravljenega preko spletnega naslova 1ka)

d. Metoda sinteze: v zaključnem delu povzemamo bistvene ugotovitve

e. Pisanje prispevkov:

- pisanje besedila in računalniško oblikovanje naloge,
- zbiranje in selekcioniranje različnih virov,
- analiza intervjujev in anket ter izdelava in oblikovanje tabel in grafikonov,
- izbor in oblikovanje slikovnega gradiva in naslova.

1.3. Hipoteze

V raziskovalni nalogi bomo skušali potrditi ali ovreči naslednje hipoteze:

Hipoteza 1 Položaj žensk se je skozi leta spremenil na boljše, a ne na vseh področjih.

Hipoteza 2 Ženske so si morale večino svoboščin pridobiti same.

Hipoteza 3 V družbi je večinsko mnenje, da za ženske še vedno ne velja družbena enakost spolov.

Hipoteza 4 Še vedno je v svetu veliko kršitev pravic žensk, ki jih družba prepoznava.

Hipoteza 5 Države in nevladne organizacije so v zadnjih desetletjih prispevale k zaščiti položaja žensk.

2. TEORETIČNI DEL

2.1. O ženskah skozi zgodovinska obdobja

V pradavnini so ženske nabirale sadeže, pripravljale hrano, varovale ogenj in skrbele za otroke. Ženske so zaradi materinstva zelo cenili. Imenovali so jih tudi gospodarice hiše. Ženske skozi zgodovino so bile v različnih civilizacijah različno obravnavane.

V času prvih civilizacij v Egiptu, v kraljevih družinah, so ženske imele precej enakopraven položaj. Imele so vojaško vzgojo in znanje, pomembne službe, bile pa so tudi svečenice in kraljice. Ženskam v Stari Grčiji niso priznavali pravice do sodelovanja pri urejanju državnih zadev. Nobene od teh pravic pa niso imeli sužnji. Ženske niso smele sodelovati na olimpijskih igrah, niso smele igrati v gledališčih. Javne šole so lahko obiskovali le dečki, deklice so ostajale doma. Takšen odnos do žensk in sužnjev kot je bil v stari Grčiji, bi danes vsi obsojali.

V srednjem veku je bila vloga ženske zgolj v dajanju potomstva. Mož je imel pravico, da ženo kaznuje in disciplinira, če ravna v nasprotju z njegovo voljo. Žene so se uprle z ignoriranjem in neubogljivostjo. V 15. st. so moški razpravljali o tem ali so ženske ljudje.

V obdobju preganjanja »čarovnic« so zažgali okoli 500 000 modrih žensk, ki so imele znanja o zeliščarstvu. Da so žensko obsodili je bilo treba tako malo, kot je to, da je šla sama na sprehod v gozd ali da je imela rada živali.

V dobi reformacije Primož Trubar zapiše, da se morajo tudi ženske in deklice naučiti brati in pisati.

Kršćanstvo žensko razdvoji na Evo in Marijo. Ženske so veljale za grešna bitja, zato so jih imeli pod nadzorom, bile so podrejene in pokorne in s poroko so izgubile pravico do svojega telesa. Vloga ženske v muslimanski družbi je omejena in odvisna od moške oblasti. Ženske so deležne slabe izobrazbe in ekonomsko so popolnoma odvisne od moških. Judinje hodijo v službo, postanejo rabini in sodelujejo pri obredih, ki so bili včasih pridržani samo za moške. Začetek spreminjanja položaja žensk v družbi se začne s Francosko revolucijo 1789 s pravno izenačitvijo spolov.

V 19. st. so se ženske na Slovenskem morale zaposliti, da so preživele sebe in svoje otroke. Za enako delo so bile plačane manj od svojih moških sodelavcev. Izobraževale so se in se borile za pravice žensk.

2.2. Razvoj sodobne ženske in njen položaj v 19. in 20.st.

20. stoletje je obdobje velikih sprememb v smislu politike, mišljenja in tehnologije. To je pomembno obdobje v osvobajanju ženske izpod okrilja moškega. Močan pečat obdobju da tudi feminizem. To je gibanje oziroma uveljavitev enakosti pravic žensk, ki zanika, da bi bil odnos med spoloma posledica bioloških razlik in je zavezano političnemu prepričanju, da je obstoječa razmerja med spoloma mogoče spremeniti.¹

V zadnjih desetletjih 19. stoletja se je vedno več žensk vključevalo v javno življenje na Slovenskem. Ekonomski razlogi, predvsem gospodarske krize in nerešena socialna vprašanja niso zadoščali, da bi bila žena, četudi poročena, le varuhinja domačega ognjišča. Vedno več žensk se je moralo zaposliti, če so hotele preživeti sebe in svoje otroke. Za enako delo so bile manj plačane od moških sodelavcev. Vedno več se jih je začelo zavedati potrebe po izobrazbi, ki je zagotavljala boljši poklicni položaj in več uspeha v boju za pravice žensk.

Ženske so se začele združevati v strokovna društva. Ukvarjale so se z dobrodelnimi in nacionalno obarvanimi dejavnostmi. Tako so nastajala dobrodelna in narodno obrambna društva. Združevale so se tudi na verski in politični osnovi.

Politična svoboda je bila omejena. Volilna pravica je bila ženskam še vedno nedosegljiva, socialno vprašanje je ostalo nerešeno. Od 21. do 23. septembra 1919 je potekal v Beogradu prvi kongres predstavnic ženskih društev, iz vse države, ki ga je pripravila Srbska narodna ženska zveza. Kongresa se je udeležilo tudi 10 žensk iz Slovenije.

V zadnjem desetletju so se na svetovnem trgu dela dogajale številne spremembe, ki so različno vplivale na število in kakovost delovnih mest in delovnih razmer. Gospodarski razvoj je prispeval k večji zaposlenosti žensk, vendar istočasno ni izboljšal položaja žensk.

Osvobajanje in družbeno uveljavljanje žensk se je pričelo v 19. stoletju. Osvobajanje ni potekalo spontano in samodejno, ampak kot premagovanje ukoreninjenosti miselnosti o podrejenosti žensk. Enakost moških in žensk na trgu dela se je začelo s priznanjem pravice do

¹ <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201403134.pdf>, 13.1.2021

dela vsem, moškim in ženskam, saj je prav delo za uveljavitev človekove osebnosti in njegove osamosvojitve.²

2.2.1. Slovenke v obdobju do 1. svetovne vojne

Slovenska zgodovina kot zgodovina nasploh je v večinski meri zgodovina moških. Čeprav je preteklost večkrat pomembno zaznamovala ženska roka, v zgodovinopisju ženske dolgo niso dobile pravega mesta. Še v 19. stoletju so v javnosti bolj kot polnopravne članice družbenega življenja, nastopale kot literarne junakinje. Spomin nanje se je ohranjal predvsem v ustnem izročilu, slovstveni tradiciji in književni ustvarjalnosti.

Do večjih sprememb je začelo prihajati nekako v drugi polovici 19. stoletja, čeprav je obče veljavni ideal ženski še naprej namenjal vlogo gospodinje, dobre žene in matere. Vendar pa je bila njihova vloga v ožjem družinskem krogu, vpliv na moža in vzgojo otrok precej večja kot so bila pripravljena priznati nenapisana pravila, publicistka in nenazadnje sami možje. Še posebej je to veljalo za razvijajoči se meščanski sloj, za katerega naj bi veljalo, da bližje elitnemu vrhu je moški, bolj je v svoji družini le »finančni minister«, medtem ko je o ostalih stvareh odločala žena.

Ženske na Slovenskem zasledimo na političnem prizorišču občasno že v daljni preteklosti, predvsem v času turških vpadov, reformacije in v letih katoliške obnove, ki so ji sledila. Opazneje pa so vstopile v politično življenje v 19. stoletju, še posebej v obdobju slovenskega narodnega prebujanja v prvih desetletjih pred marčno revolucijo. Slovenke naj bi namreč imele do svojega naroda še prav posebne obveznosti. »Svoje partnerje naj bi varovale pred potujčevanjem, otrokom naj bi vcepljale ljubezen do jezika, še posebej naj bi skrbele, da bodo otroci redno obiskovali šolo.«

V revolucionarnem letu 1848/1849 so ženske na Slovenskem odigrale opazno vlogo. Sodelovale so ne le na dobrodelnih in kulturnih, ampak tudi na povsem političnih prireditvah, kjer so se zavzemale tako za narodne pravice kot za spremembo političnega sistema. Na Koroškem, Štajerskem in Dolenjskem so podpisovale peticije za združeno Slovenijo. Zavedale so se, da jim bodo odprava fevdalizma, uradovanje v slovenskem jeziku in dejavnost

² <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200805086.pdf>, 13.1.2021

slovenskega deželnega parlamenta bistveno olajšali vsakdanje življenje. V tem času so začele ženske tudi »s pisanjem v časopise in tako posegati v javne zadeve in politiko«.

So pa ženske sodelovale tudi v bolj nasilnih dogodkih. Že takoj na začetku kmečkega upora, ki je bil julija 1848 v Semiču v Beli Krajini, je neka ženska »pobiralce žitne desetine pričakala s kolom in pipcem. Kmalu se ji je pridružilo še trideset žena in mož, ki so bili oboroženi po njenem zgledu«. Dve ženski sta bili navedeni celo med voditelji upora.

Po revoluciji so ženske bolj ali manj ostale prisotne v političnem življenju. Četudi se je od njih še vedno pričakovalo, da bodo predvsem (ali celo samo) žene, matere in gospodinje, pa so nekatere od njih imele celo volilno pravico. V avstrijski državni tvorbi je bila namreč ta pravica vezana na plačevanje davkov, ki pa je bilo povezano z imetjem posesti ali opravljanjem obrtne dejavnosti. Spol in starost nista bila pomembna, saj je namesto žensk in mladoletnih glasoval njihov mož, varuh ali pooblaščenec. Že leta 1848 je bilo vpisanih v volilne imenike tudi nekaj lastnic kmetij ali obrti. Leta 1867 pa so ženske ponekod lahko že tudi osebno volile.

Prisotnost Slovenk v javnem življenju se je še povečala v zadnjih desetletjih 19. stoletja, predvsem iz dveh razlogov. Ekonomski razlogi marsikateri ženski niso dopuščali, da bi bila - četudi poročena - le varuhinja domačega ognjišča (vedno več je bilo takšnih, ki so se bile prisiljene zaposliti, če so hotele preživeti sebe in svoje otroke), naraščalo pa je tudi število izobraženih žensk. Ženske sicer niso smele biti včlanjene v politične društva in stranke, zato pa so bile toliko bolj dejavne drugod.

Nekateri so se ob tem obregnili, češ da to negativno vpliva na slovensko narodno gibanje, saj naj bi bile meščanske dame manj narodno goreče, to pa prenašale na otroke.

Slovenski narodni voditelji so se že v revolucionarnem obdobju leta 1848 zavedali pomena vključevanja žensk v narodno gibanje in spodbujali njihovo sodelovanje pri društvenem življenju, narodnih veselicah in drugih aktivnostih. Medtem, ko so dejavnosti v petdesetih letih začasno omejili neo absolutistični ukrepi, je pospešeno delo nastopilo z demokracijo javnega življenja v začetku šestdesetih let.

To je sprožilo nastanek številnih društev v katere so se vključevale tudi ženske, toda vrata do političnih društev so jim ostajala zaprta. Ženske med drugim za kratek čas srečamo že v začetku sedemdesetih v Sokolu, telovadnem gibanju, ki je stalo na čelu narodnih bojov. Ko so njihovi nasprotniki, nemški turnarji, le nekaj let prej izvedli provokativen shod na Janče in v Vevče,

kjer so jih domačini pospremili s pestmi, ob tem pa se spopadli še z orožniki, je zaradi tega pred sodišče moralo stopiti tudi nekaj žensk.

Vstop dam in gospodičen v javno življenje sicer še ni spremenilo njihovega družbenega položaja ali povečalo enakopravnost, je pa pomenil pomemben korak iz sence anonimnega zasebnega kroga. Z aktivnim sodelovanjem so se jim odprle nove poti na dotlej tipična moška področja, spreminjal pa se je tudi odnos do njih.

Pojavljati so se začeli klici po samostojnejši ženski, ki se lahko izobražuje in dela, čeprav je še kar nekaj časa v ospredju ostajala njihova materinska in gospodinjska vloga. »Žensko vprašanje« je ob narodnem dobilo še socialno razsežnost, v razpravo o njem pa so se vključile tudi ženske. Pri tem je vidno vlogo odigrala pesnica *Pavlina Pajkova*, ki je menila, da pri narodih, pri katerih je ženska izključena iz društvenega življenja, ni napredka, še več, ti so obsojeni k »sužnosti in poginu«. Pajkova si je že za časa življenja pridobila sloves ene prvih slovenskih bork za žensko emancipacijo.

Nove razmere so ustvarile lepo število slovenskih pesnic, pisateljic, slikark in drugih umetnic, leta 1906 pa je iz filozofije na graški univerzi doktorirala tudi prva Slovenka Marija Urbas. Povečevalo se je število zaposlenih žensk, čeprav so ta odpadla večinoma na poklice, za katere ni bilo potrebnih posebnih šol in znanj, zaradi česar je bil zaslužek delavk majhen. Te so sicer tudi v primerljivih poklicih zaslužile manj od moških sodelavcev.

Zadnje desetletje 19. stoletja je prineslo pomembne premike v ženskem vprašanju. Zagovornikov ženske enakopravnosti je bilo vse več, njihove zahteve pa so postale vse glasnejše. To se je udejanjilo z ustanovitvijo prvega ženskega časopisa *Slovenka*, ki je leta 1897 začel izhajati v Trstu, štiri leta kasneje pa mu je sledilo prvo slovensko žensko društvo, ki je postalo osrednja slovenska ženska organizacija.

V boju za enakopravnost je glavno vlogo odigrala Franja Tavčar, žena znanega liberalnega politika Ivana Tavčarja, ki je med drugim vodila tudi Žensko telovadno društvo. To se je leta 1901 po štirih letih delovanja osamosvojilo od matičnega Ljubljanskega Sokola, ženska telovadba se je nato uspešno širila tudi po drugih sokolskih društvih. Zanimivo je nekaj let kasneje žensko telovadbo izjemoma gojila tudi katoliška telesnovzgojna Orel, kljub temu, da je katoliški tabor pri ženskem vprašanju vztrajal pri bolj konservativnem pogledu.

Z njimi se je večkrat spopadel krog zbran okoli književne revije *Vesna*, ki sicer v razpravo ni prinašal nekih bistvenih novosti. Bolj odločnejši je bil pri tem list *Slovenski svet*, v katerem so

sodelovale najvidnejše predstavnice slovenskih izobraženek. Novi nazori pa so se uveljavili razmeroma počasi, pomisleke je občasno izražal celo liberalni tisk, ki je opozarjal tudi na strankarsko politizacijo ženskega vprašanja.

Z novim stoletjem je problematika vstopila v novo obdobje, boj za emancipacijo žensk je dokončno prešel v ženske roke, kar je vodilo v oblikovanje pravega ženskega gibanja. To se je sočasno pojavilo tudi drugod po svetu, še posebej glasne so bile sufražetke v ZDA in Angliji, kjer se je za dosego pravic pretekala tudi kri. Preko luže so leta 1908 potekale prve večje demonstracije, že 28. februarja naslednje leto pa so ženske praznovale svoj dan.

2.2.2. Ženske med 1. svetovno vojno

Prva svetovna vojna je spremenila tradicionalne navade in omogočila ženskam novo vlogo v družbi. Med vojnim časom, 1914-1918 so se oblikovale številne fronte. Vojna se je spremenila v pozicijsko bojevanje. Da bi zaščitili svoje vojake, sta obe strani vzdolž fronte izkopali kilometre strelskih jarkov. Jarki so frontno linijo povezovali z zaledjem ter omogočali komunikacijo in preskrbo vojakov. Julija 1918 je Nemčija svoje vojaške sile razporedila po zahodni fronti. Takrat so antante sile prebile zahodno fronto, tako so se centralne sile zlomile. Najprej sta padli Bolgarija in Osmansko cesarstvo, oktobra je razpadla Avstro-Ogrska in prebivalci v Nemčiji so zahtevali in tudi dosegli odstop cesarja. Prva svetovna vojna je za seboj zapustila veliko opustošenje, tako, da ga še svet do tedaj ni doživel.

Med prvo svetovno vojno, ko so moške vpoklicali v vojsko, je primanjkovalo delovne sile. Zaradi splošne mobilizacije, ki je potekala od 31. 7. 1914, so v času žetve za bogato letino poskrbele ženske ob pomoči otrok, mladostnikov, starejših in za vojsko nesposobnih moških. Ženske so med vojno ostajale doma in nemalokrat prevzele (takratno) vlogo moških. Tako so delale v tovarnah, na polju in še vzgajale otroke. Nekatere so skrbele za ranjence med vojno, druge (redke) so se celo prebile na univerze. Nekatere so delale v pisarnah, tovarnah, trgovinah, pa tudi v poklicih, ki so bili pred tem dostopni le moškim: delale so v tovarnah orožja, orale polja, vozile tramvaje, tlakovale ceste. Po koncu vojne politiki niso hoteli dovoliti volilnih pravic tudi ženskam, saj so menili da bi potem morali dati pravico tudi otrokom, skrbelo jih je pa tudi da bi zaradi različnih političnih pogledov prihajalo do sporov med možem in ženo. Vseeno so se nekatere prebile daleč, mnoge mlade učiteljice so poučevale otroke tudi v begunskih taboriščih. Zaradi množičnega vključevanja žensk v različna dela in aktivnosti se je

spremenil njihov splošni položaj v družbi. Dobile so več svobode in dvignila se jim je skupna zavest. Zahtevale so enakopravnejši položaj. S svojim virom dohodka so postajale samostojnejše in neodvisne. Ko se je prva svetovna vojna končala so mnoge ovdovele, izgubile otroke, doživele duševni in čustveni zlom. Po koncu vojne so bile spet prisiljene narediti korak nazaj, saj so se moški vrnili in spet so bile potisnjene na prejšnje mesto. Delo ki so ga opravljale med leti 1914-1918 je bilo zahtevno, poleg tega pa so morale še prati perilo za mnogo otrok (takrat so bile družine veliko večje) in skrbeti za ostarele člane družine. Eno izmed glavnih področij zaposlovanja za ženske je bilo v prometu. Delo so dobile kot sprevodnice na avtobusih, zbiralke vozovnic, čistilke vagonov in voznice avtobusov. Po delu v 1. svetovni vojni so ženske jemali veliko bolj resno in večkrat so zahtevale volilne pravice, v čemer so bile uspešne.³

Po vojni so v mnogih državah dobile volilno pravico (Rusija, Avstrija, Nemčija, Irska, Poljska, ZDA).

Slika 1: Zbiranje paketov za vojake v poslopju deželne vlade leta 1914

(Vir: <http://www.potmiru.si/zenskevprvi/1914.html>, 15.2.2021)

Prva svetovna vojna je ženskam nadela številne nove vloge: postale so kmetice, vojne begunke in tovarniške delavke, bolniške strežnice, vojne agitatorke, vohunke in protestnice.⁴

»Plača se mi je takoj za tretjino zmanjšala, cene živil so zrasle. Vladala je panika. Ljudje so verjeli, da bi jih lahko izstradali, in so brezglavo kupovali na zalogo. Tudi jaz sem si kupila sveženj sveč, da bi vedno imela svetlobo. Ljudje so drug drugemu trgali iz rok dnevni časopis.« Tako je v svoj dnevnik zapisala Slovenka Alma Karlin, ki jo je začetek vojne dosegel v

³ <http://www.osnhr.si/wp-content/uploads/%C5%BDenske-med-prvo-svetovno-vojno.pdf>, 13.2.2021

⁴ <https://www.dnevnik.si/1042675346>, 15.2.2021

Londonu. A Marta Verginella pravi, da so mnoge ženske tako v Londonu, Parizu in Trstu kot tudi Ljubljani začetek vojne pozdravile. Tako kot večina so bile prepričane, da bo vojna kratkotrajna in da bo prinesla koristi. »Pokazalo se je, da se je njihova vloga v javnosti povečala, marsikje, ne samo v Sloveniji, pa se je avtonomija, ki so jo ženske pridobile med vojno, po njej zmanjšala in izgubila.«⁵

2.2.3. Ženske med obema svetovnjima vojnama

V zahodnem svetu so ženske v času med obema vojnama po več desetletnem boju sufražetk dobile volilno pravico. Dobile so tudi možnosti za zaposlitev v zdravstvu, šolstvu in drugih javnih službah.

Prva Jugoslovanska država ni uresničila pričakovanj. Politična svoboda je bila omejena, socialno vprašanje ostalo nerešeno. Ženske niso dobile večjih pravic, obstajala je celo nevarnost, da bi srbski zakoni, ki so bili zanje celo neugodnejši od avstrijskih, obveljali tudi v drugih delih države. Medtem ko so po vojni ženske v več evropskih državah (tudi v Avstriji) dobile volilno pravico, pa so bile Slovenke na slabšem kot prej, saj zdaj ni smela voliti nobena več. Nedostopne so jim bile torej vse tri veje oblasti: zakonodajna, izvršilna in sodna. Niso smele biti poslanke in ministrice ter sodnice rednih sodišč, niso mogle biti zaposlene v diplomatski službi. Najbrž se je prav zaradi tega še bolj razcvetela ženska društvena dejavnost, ki že pred vojno ni bila zanemarljiva. Društva so nudila ženskam tisto okolje, v katerem so se lahko borile za enakopravnost, v njihovem okviru so si lahko prizadevale za uresničitev svojih političnih, nacionalnih, socialnih, kulturnih in drugih ciljev, v njih so se učile političnega dela, pridobivale samozavest in vseh vrst veščin. Prirejale so najrazličnejše tečaje in predavanja, izdajala svoja glasila, organizirala množična zborovanja, na katerih so ženske med drugim zahtevale enako in splošno volilno pravico, popolno enakopravnost zakonskih in nezakonskih otrok.

⁵ <https://www.dnevnik.si/1042675346>, 15.2.2021

2.2.4. Ženske med 2. svetovno vojno

Druga svetovna vojna, med 1939-1945, je še povečala možnosti za zaposlitev žensk. Ženske, ki so se po vojni zaposlovale v vse večjem številu, so se pogosto srečevale z diskriminacijo na delovnih mestih in v družbi.

Druga svetovna vojna je še močnejše posegla v življenje Slovenk kot prva, saj je na slovenskem ozemlju poleg vojaškega spopada z zunanjim sovražnikom potekala še notranja revolucija. S svojo opredelitvijo so tudi ženske sooblikovale potek dogodkov. V Osvobodilno fronto (OF) pod vodstvom KP so se kmalu vključile tiste, ki so že prej sodelovale v delavskem gibanju in so si želele socialnih sprememb, še več pa se jih je pridružilo iz domoljubnih in humanitarnih razlogov. Ne glede na to, kakšni vzroki so jih vodili, pa je nedvomno, da je bila vloga žensk v narodnoosvobodilnem gibanju pomembna, pa ne le na socialnem, prosvetnem in zdravstvenem področju. Koristne so bile tudi v kurirski in obveščevalni dejavnosti, saj so navadno vzbujale manj pozornosti kot moški. Demonstrirale so proti nasilju okupatorjev, obiskovale grobove talcev, organizirale so proslave in skrbele za tiskano besedo. Sčasoma, ko je bilo več moških v partizanski vojski, v internaciji ali v zaporu, so ženske prevzele tudi njihove naloge. Marsikje je bila vsa organizacija življenja v zaledju, vključno z oblikovanjem organov nove oblasti, povsem na ženskih ramenih. Tiste, ki so se vključile v oborožen boj, niso bile le bolničarke, medicinske sestre in zdravnice, mnoge med njimi so se borile z orožjem v roki.

Dlje ko je trajala vojna, bolj se je komunistično vodstvo zavedalo resničnosti Leninovih besed, da je sodelovanje ženskega dela prebivalstva neobhodno potrebno za uspeh vseh narodnoosvobodilnih vojn in revolucij.

V začetku decembra 1942 je bila v Bosanskem Petrovcu ustanovljena Antifašistična fronta žensk (AFŽ) Jugoslavije, ki naj bi združila jugoslovanske ženske vseh narodnosti in ver v skupnem boju za nacionalno osvoboditev in zmago socialistične revolucije, v začetku leta 1943 pa še Slovenska protifašistična ženska zveza (SPŽŽ). Vzporedno z ustanavljanjem ženske organizacije pa je začelo partijsko vodstvo uresničevati obljube, ki jih je dalo pred začetkom vojne. Februarja 1942 so Jugoslovanke s tako imenovanimi fočanskimi predpisi dobile volilno pravico, 17. maja 1942 pa je Izvršilni odbor OF Slovenije izdal odlok o razpisu volitev v narodnoosvobodilne odbore na partizanskem svobodnem ozemlju. Določal je, da imajo aktivno

in pasivno volilno pravico vse osebe od dopolnjenega 18. leta starosti brez razlike spola, ki prebivajo na območju terenskega odbora OF.

Partijsko vodstvo je zagotavljalo, da bodo imele ženske v novi državi možnost uveljaviti svoj vpliv v političnem življenju tudi takrat, ko bodo možje že doma in ko bodo lahko vse svoje sile posvetili obnovi naše domovine in urejanju našega bodočega življenja.

2.2.5. Ženske po 2. svetovni vojni (1945 – 1991)

V povojni Jugoslaviji (FLRJ) so vse polnoletne slovenske državljanke prvič dobile možnost stopiti na politično prizorišče. Ustava FLRJ iz leta 1946 je določala enakopravnost med spoloma na vseh področjih državnega, gospodarskega in družbenopolitičnega življenja. Ženske so dobile pravico voliti in biti izvoljene v vse organe državne oblasti. Formalnih ovir, ki so ženskam v prvi Jugoslaviji preprečevale uveljavljanje njihovih želja in zamisli v političnem življenju države, ni bilo več.

Leta 1946 je bilo v slovenskem zakonodajnem organu 7,5 % žensk, medtem ko pred vojno ženske na tem področju niso imele niti volilne pravice in je bila po razpoložljivih podatkih povprečna udeležba žensk v parlamentarnih državah sveta Evrope leta 1945 3 %. V slovenskih vladah so se pojavile prve ministrice (v obdobju 1945 – 1953 na primer lahko zasledimo tri ženske), zastopanost žensk v pravosodni veji oblasti pa je bila sprva skromna, saj ženske v Jugoslaviji niso mogle opravljati sodniške službe, kar je bil najbrž tudi eden od razlogov, da se niso v večjem številu odločale za študij prava.

Pozneje, ko je postalo življenje žensk lažje kot v prvih povojnih letih in so bile ženske v povprečju že bolj izobražene od moških, je bilo pričakovati, da se bo udeležba žensk v političnem življenju zelo povečala, a vse do konca socialistične dobe ni dosegla pričakovanj tistih, ki so si te udeležbe zares želeli.

Kljub vsemu pa so Slovenke v drugi Jugoslaviji dobile veliko stopnjo socialne varnosti, pravico do svobodnega odločanja o rojstvu otrok, širok dostop do izobrazbe in dela, za katere so, vsaj v načelu prejemale enako plačilo, otroško varstvo je bilo zagotovljeno velikemu številu predšolskih in šolskih otrok, zdravstvena pomoč je prodrla tudi v najbolj oddaljene kraje, porodniški dopust se je podaljševal in od leta 1986 znaša eno leto. Zasluga za to gre vsekakor tudi – ali pa celo predvsem – politično dejavnim ženskam, ki so si tako na najvišjih mestih kot

tudi v številnih manj opaznih svetih, odborih, komisijah in konferencah različnih družbenopolitičnih organizacij prizadevale za sprejem ženskam prijazne zakonodaje, čeprav pri njenem uresničevanju niso bile povsem uspešne.⁶

Tehnične novosti v 60. in 70. letih (raznoliki gospodinjski aparati) so omogočile manj naporno gospodinjsko delo in več prostega časa. Iz zahtev žensk po enakovrednosti se je rodil boj za pravice žensk. V 70. letih so ženske v različnih delih sveta organizirale proteste in dosegle izboljšanje položaja.

V državah nerazvitega sveta ženske velikokrat še niso imele možnosti izobraževanja, pogosto so bile žrtve nasilja in različnih zlorab. Leta 1975 je OZN priredila prvo svetovno konferenco o položaju žensk v svetu. Danes ženske po vsem svetu zasedajo vedno več pomembnih mest v gospodarstvu in politiki.

2.3. Boji za pravice žensk in izpostavljeni problemi v družbi

Pravica do enakosti pred zakonom in zaščita pred diskriminacijo sta temeljni in univerzalni človekovi pravici, ki sta v Sloveniji zagotovljeni s 14. členom ustave. S pojmom diskriminacija označujemo neenako obravnavo na različnih področjih družbenega življenja. O njej govorimo predvsem, ko so posamezniki oziroma posameznice ali skupine zaradi določene osebne okoliščine obravnavani drugače kot drugi. Gre za zapostavljanje, neenakopravnost, kratenje pravic. Prepoved diskriminacije pomeni prepoved razlikovanja na podlagi osebnih značilnosti posameznika/posameznice (spola, rase, vere itd.) pri zagotavljanju, uresničevanju in varovanju temeljnih pravic.⁷

Ženske so zahtevale različne pravice: volilno pravico, enake možnosti za delo, izobraževanje, pravico do lastnine, ločitve, skrbništva nad otroki po ločitvi. Boje so poimenovali feminizem, prve organizirane zahteve so se pojavile v ZDA leta 1848. Do leta 1920 so dosegle nekaj zmag, v 60. ih letih pa se je obnovil. Na sebe so opozarjale tako, da so se z verigo priklenile na ograje pomembnih zgradb. Leta 1909 v zaporih nočejo jesti, pazniki jih hranijo prisilno (skozi nos

⁶ Zbornik strokovnih prispevkov za mentorje zgodovinskih krožkov, Vloga žensk v preteklosti, Zveza prijateljev Mladine Slovenije, Ljubljana, 2010, str. 1-46.

⁷ <https://www.mladiplus.si/prijavi-diskriminacijo-mi-verjamemo-zenskam/15.2.2021>

potisnejo cev v želodec in ob tem so trpele neznosne bolečine). Nasilno hranjenje ukinejo leta 1913.⁸

V 19. stoletju se poročene Američanke niso smele izobraževati, ne voliti, ne biti lastnice zemljišča. Feministka *Sarah Grimké* je med svojimi predavanji in v člankih poudarjala, da enakopravnost ne bi koristila le ženskam, ampak celotni družbi.

Prednosti, ki bi jih enakopravnost prinesla tako ženskam kot moškim po mnenju Sarah M. Grimké so, da so mnoge ženske živele v brezdclju in razkošju, preživljali jih je mož, oče ali brat. Moški so bili tako prisiljeni preživljati vse dneve ob knjigovodstvu, tiskarstvu ali drugih težavnih delih. Žene in hčere ne pomagajo preživljati družine. Ravno nasprotno. Zapravljanje moževega težko prisluženega denarja nekatere ženske smatrajo za poklic. Sarah je bila prepričana, da bi ženske, če bi bile vsaj delno odgovorne za preživljanje družine, postale močnejše, pogumnejše in bolj cenjene. Nagonsko bi čutile in izražale tudi več simpatij do moža.. Ampak misli, da bi enakopravnost koristila vsem in da bi moški sčasoma ugotovili, da je enakopravna ženska vredna veliko več kot ženska, ki jim je podrejena.⁹

Usklajevanje družinskih in poklicnih dejavnosti v vsakdanjem življenju je izjemno pomembno in najbolj težavno področje z vidika zagotavljanja enakih možnosti moških in žensk. Ena takih je neplačano delo. Obveznosti neplačanega dela omejujejo žensko ponudbo delovne sile. Zmanjšujejo njene zasluge, vplivajo na izbor delovnega mesta in možnosti poklicnega napredovanja v primerjavi z moškimi. Kljub visoki stopnji zaposlenosti žensk in izenačeni ravni izobrazbe zaposlenih žensk in moških je spolna delitev dela jasno razmejena. Večino neplačanega dela v družini in za družino opravljajo ženske. Ženska je obremenjena dvojno, včasih celo trojno.

Med moškimi in ženskami obstajajo meje med delovnimi in družinskimi vlogami. Za ženske je dovoljeno oziroma družbeno sprejemljivo, da njihova družinska vloga vpliva na delovno vlogo. Pri moških se pričakuje, da njihove vloge v družini ne bodo vplivale na njihovo delovno vlogo. Statistični podatki in rezultati so pokazali, da v Sloveniji še vedno obstaja tradicionalna spolna delitev vlog in dela. Dela, ki jih v družini opravljajo moški, so bolj tehnične naprave. Poskrbijo za popravila v stanovanju in izven njega, velikokrat skrbijo tudi za denarne zadeve v družini. Ženske pogosteje opravljajo dela povezana s kuhanjem, pranjem, likanjem, torej

⁸ Velika ilustrirana otroška enciklopedija, MK, Ljubljana, 2012, str.112.

⁹ Revija History, Št. 109/2021, str. 54.

dela, ki sodijo med rutinska opravila. Glede nege in vzgoje otrok je delitev dela med partnerjema uravnotežena, čeprav večji del bremena še vedno pade na ženska ramena.

Kar se tiče izobraževanja, so imeli v 20. stoletju moški pomembnejšo vlogo kot ženske. Ženske so bile le gospodinje in matere. Neenakovrednost se je poznala že pri šolanju. Dečki so lahko obiskovali šole in se izobraževali, deklice pa so bile doma in niso smele obiskovati šole. Doma se so učile šivanja, pletenja ter kuhanja.

Tudi v Sloveniji so potekali boji za enakopravnost žensk, tako je že leta 1897 začel izhajati ženski časopis Slovenka, medtem ko je bilo prvo žensko društvo ustanovljeno leto kasneje. Pomembna je letnica 1906, ko je Marija Urbas kot prva Slovenka doktorirala in sicer iz filozofije na graški univerzi. Ženske so se že močno približale enakopravnosti s tem, ko je bila leta 1945 uzakonjena splošna volilna pravica. Leta 1974 je bilo zapisano v ustavo SFRJ določilo, da ima vsaka ženska svobodno odločanje o rojstvu otrok, tri leta kasneje pa je bila uzakonjena še pravica vsake ženske do umetne prekinitve nosečnosti iz drugih, ne le zaradi zdravstvenih razlogov. Leta 1989 je začel delovati prvi telefon v sili za pomoč ženskam in otrokom, ki so postali žrtev nasilja.

2.3.1. Boj za volilno pravico žensk

Zanimiva je predvsem zgodovina ženske volilne pravice. Prve zahteve po ženski volilni pravici so bile sicer podane že konec 18. stoletja, v 19. stoletju pa so prerasle že v pravo mednarodno gibanje. Prva država, ki je ugodila tem zahtevam, je bila leta 1893 Nova Zelandija, medtem ko je napredna Evropa zahteve žensk uslišala dosti pozneje, večinoma šele globoko v 20. stoletju, v ZDA na primer leta 1920, marsikje pa šele po 2. svetovni vojni. Na Slovenskem so ženske v 20. stoletju sicer lahko volile že v zadnjih letih obstoja Avstro-Ogrske, vendar zelo selektivno. Le samostojne davkoplačevalke, posestnice in izobraženke. Na Slovenskem so ženske v 20. stoletju sicer lahko volile že v zadnjih letih obstoja Avstro-Ogrske, vendar zelo selektivno. Le samostojne davkoplačevalke, posestnice in izobraženke.

Na začetku razvoja sodobne demokracije je bila volilna pravica omejena na ozek krog ljudi, ki so izpolnjevali volilne cenzuse. Sprva je prevladoval premoženjski cenzus, ki je bil na začetku zelo visok, z njegovim nižanjem pa se je število volivcev višalo. Pogosto je bila volilna pravica omejena tudi s cenzusom izobrazbe, ponekod pa s cenzusom pismenosti. Splošna

volilna pravica za moške je bila uvedena leta 1848 v Franciji in Švici, 1869 v Nemčiji, 1907 v Avstro-Ogrski in do leta 1920 v vseh zahodnoevropskih državah.

Prve zahteve po ženski volilni pravici so se pojavile po francoski revoluciji (1789–1794). Leta 1790 je to vprašanje odprla Mary Wollstonecraft. Olympe de Gouges je v Deklaraciji o pravicah ženske in državljanke kmalu po francoski ustavi (1791) spodbudila ženske k zahtevi enakih pravic.

Na prvem shodu za ženske pravice v zvezni državi New York leta 1848 so razglasili, da so vse ženske in moški po rojstvu enaki. Susan B. Anthony (1820–1906) in Elizabeth Cady Stanton (1815–1902), bojevnici v ameriškem gibanju za žensko volilno pravico in enakopravnost, sta leta 1896 ustanovili Nacionalno združenje za žensko volilno pravico. Gibanje za žensko volilno pravico v Veliki Britaniji se je začelo leta 1866, ko je radikalni poslanec in filozof John Stuart Mill predlagal parlamentu prvo peticijo za žensko volilno pravico. Francoske feministke so leta 1869 ustanovile časopis Pravica žensk in si leta 1900 uspešno izborile vstop v pravni poklic ter leta 1907 pravico poročenih žensk, da razpolagajo s svojim zaslužkom. Nova Zelandija je bila prva država, ki je ženskam dala volilno pravico leta 1893.

Leta 1900 je Nacionalna zveza društev za žensko volilno pravico, ki jo je vodila Millicent Garrett Fawcett, postala največja organizacija v Veliki Britaniji za ženske pravice. Njene članice so se imenovalе sufražetke in so se borile za ženske pravice na miroljuben način. Leta 1903 je bilo ustanovljeno novo društvo sufražetk pod vodstvom Emmeline Pankhurst (1858–1928). Imele so bojevitejše metode, razbijale so šipe in prirejale gladovne stavke. Leta 1908 je bila ženska volilna pravica uvedena v Avstraliji, kjer se je volitev udeležilo 90 290 žensk, kar predstavlja 85 % vseh na volilnih seznamih. V večini držav je bila uvedena do leta 1921, v nekaterih pa po 2. svetovni vojni (Francija in Italija 1946, Belgija 1948, Grčija 1952 in Portugalska 1974). Zanimiva je preteklost ženske volilne pravice v Švici, kjer je bila, glede na zgodnjo uveljavitev moške volilne pravice (1848), ženska uvedena zelo pozno (1968).

Ženska volilna pravica je bila uvedena v mednarodno pravo leta 1948, ko je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela Splošno deklaracijo človekovih pravic. Dodatno jo je potrdila Konvencija o odpravi diskriminacije žensk, ki jo je sprejela Generalna skupščina OZN leta 1979. Odločba natančneje opredeljuje določbe iz Splošne deklaracije človekovih pravic. Začela je veljati 3. septembra 1981, ko jo je sprejelo 20 držav. Ponekod (v muslimanskih deželah) ženska volilna pravica še vedno ni uvedena.

Slika 2: Ženske v Jugoslaviji prvič na volitvah

(Vir: [https://www.24ur.com/novice/slovenija/zenske-v-sloveniji-so-se-lahko-na-volisca-prvic-podale-pred-73-leti.html\(modal:p/image/62118013\)](https://www.24ur.com/novice/slovenija/zenske-v-sloveniji-so-se-lahko-na-volisca-prvic-podale-pred-73-leti.html(modal:p/image/62118013)), 22.3.2021)

Zgodovinske prve volitve v Ljubljani z udeležbo žensk so bile aprila 1990, vendar je morala policija zaradi glasnih protestov liberalnih moških ženskam dodeljeno volišče zastražiti. Ker po koncu prve svetovne vojne v Kraljevini Jugoslaviji ženske še niso imele splošne volilne pravice, so v Beogradu to pravico odpravili tudi tistim ženskam v Sloveniji, ki so si jo pridobile v času prejšnje države, čeprav je slovenska SLS temu ostro nasprotovala. Splošno volilno pravico so na tleh Jugoslavije ženske pridobile šele s koncem druge svetovne vojne, vendar je bil takrat uveden enostranski politični sistem.¹⁰

Slika 3: Ženska, prvič na volitvah

(Vir: <https://www.domovina.je/wp-content/uploads/2016/11/volilna-zenska2.jpg>, 22.3.2021)

¹⁰ <https://www.dnevnik.si/1042877443>, 21.1.2021

Po svetu so države sprejele žensko volilno pravico ob različnem času. Nekatere države prej nekatere pozneje. Države katere so sprejele žensko volilno pravico v 20. stoletju so: Nova Zelandija (1893), Avstralija (1902), Finska (1906), Norveška (1913), Danska in Islandija leta 1915, ženske v nekdanji Sovjetski zvezi so si pravico pridobile leta 1917, Kanada (1918), leta 1919 je veliko držav sprejelo volilno pravico- Nemčija, Avstrija, Poljska, Nizozemska, Luksemburg in nekdanja Češkoslovaška. Leta 1920 so si ženske pridobile volilno pravico v ZDA, Velika Britanija (1928), Španija in Portugalska leta 1931, Brazilija in Kuba leta 1934, ob koncu druge svetovne vojne je sprejelo večino držav volilno pravico: nekdanja Jugoslavija, Bolivija, Italija, Madžarska, Japonska, Francija in Vietnam. Argentina in Venezuela leta 1947, Kitajska leta 1949, Grčija (1952), Egipt, Pakistan in Senegal so sprejeli žensko volilno pravico leta 1956, Nigerija (1977) in Peru leta 1979. V letu 1981 je sprejelo 20 držav žensko volilno pravico. V nekaterih muslimanskih državah še vedno ženske nimajo volilne pravice. Nekatere države so sprejele volilno pravico žensk v 21. stoletju.

Sufražetke so bile članice organizacij, ki so se borile za volilno pravico žensk od poznega 19. stoletja dalje. Termin se največkrat uporablja v povezavi s sufražetkami pod vodstvom Emmelie Pankhurst, ki so bile bojevitejše kot njihove predhodnice. V protest so večkrat gladovno stavkale, niso pa se izogibale niti uporabe nasilja. Mnoge med sufražetkami so obvladale ju jitsu in se tako zaščitile pred nasiljem policistov med protesti. Leta 1950 je neki britanski časopis uporabil besedo sufražetka, da bi z njo osmešil ženske, ki so se borile za volilno pravico. Sufražetke same pa so bile navdušene in ime jim je bilo všeč. Veliko sufražetk je kršilo zakone in so morale zaradi svojega prepričanja tudi v zapor. Ženske, ki so se zavzemale za volilno pravico na miren način, so dobile ime sufražetke.¹¹

¹¹<https://www.24ur.com/novice/slovenija/zenske-v-sloveniji-so-se-lahko-na-volisca-prvic-podale-pred-73-leti.html>, 21.1.2021

Slika 4: Sufražetke v Londonu

(Vir: <https://www.britannica.com/topic/woman-suffrage>, 22.3.2021)

2.3.2. Feminizem

Feminizem je gibanje, ki se zavzema za doseg enakopravnosti spolov. Veliko ljudi feminizem pojmuje kot gibanje, ki se zavzema za prevlado žensk, kar pa ni relevantna definicija. Pripadniki gibanja so lahko vsi ljudje, v nasprotju s prevladujočo mentaliteto, ki narekuje, da so to lahko samo ženske - feminizem vključuje tudi moške.

Prvi zametki feminizma so se pojavili že v antični Grčiji, ko je Platon trdil, da bi morale biti ženske enakovredne moškim in posledično biti tudi sprejete v najvišji sloj, ki je vladal državi. Tega velika filozofa pa se vseeno ne obravnava kot feminista, saj ni nikoli namenoma podpiral ženske enakopravnosti v družbi. Za tem je feminizem kot ideja zamrl, v srednjem veku so bile ženske zapostavljene – nepismene ter neizobražene. Med drugim so jih celo preganjali kot čarovnice, medtem ko so moške tega le redko obtožili.

Ponovna obuditev feminizma se je tako začela v 18. stoletju, ko je *Mary Wollstonecraft* napisala knjigo *Zagovor pravic ženske*, v kateri je zapisala in argumentirala ideje ter zahteve, ki so jih ženske začele postavljati med francosko revolucijo. Stoletje kasneje je feminizem doživel razcvet. Ženske kampanje in organizacije so pomagale ženskam ustvariti politične skupine in lobije.

Uradno se je feminizem rodil v drugi polovici 19. stoletja, v Združenih državah Amerike in Veliki Britaniji, med tako imenovanim »prvim valom«. Leta 1850 je *Lucy Stone* organizirala prvo Narodno konvencijo za ženske pravice, kar je med drugim tudi vzpodbudilo sufražetke. Te si v zgodovini feminizma zaslužijo prav posebno poglavje. Sufražetke so bile večinoma

ženske iz Velike Britanije, ki so precej radikalno poskušale doseči politično, ekonomsko in socialno enakopravnost spolov. Predvsem so se borile proti dejstvu, da je ženska bila videna kot lastnina moža, saj so tedaj bile ženske finančno vezane na svojega moža, le redko so imele lasten dohodek oz. je bil le-ta zelo nizek, razveze zakona niso mogle zahtevati same, razen pod zelo striktnimi pogoji, na primer zaradi petletne odsotnosti brez glasu, prešuštva, telesnih pomanjkljivosti.

Feministke so se za doseg ciljev posluževale gladovnih stavk, družine so jih morale prisilno hraniti, skrunile so javno lastnino, veliko jih je bilo priprtih in celo zaprtih zaradi takšnega ravnanja. Najbolj znana je družina *Pankhurst*. Vsi njeni člani (vključno z moškimi) so bili člani sufražetk.

Sledil je drugi val feminizma, ki se je začel v 60. letih 20. stoletja in je trajal do konca 80. let istega stoletja, ponovno v Združenih državah Amerike in Veliki Britaniji, od koder se je širil po Evropi. Poudarjala se je predvsem kulturna enakopravnost žensk. V tem valu so namreč sodelovale pretežno bogate bele ženske, ki so zapostavljale probleme žensk drugih družbenih razredov in ras. Vsekakor pa je bilo to obdobje še vedno pomembno, saj je takrat *Simone de Beauvoir* objavila svoje delo *Drugi spol*, v katerem je razmišljala o tem, kaj sploh pomeni biti ženska.

V nasprotju s tem pa je deloval naslednji, tretji val. Ta je po letu 1990 prebudil feministke drugih ras po svetu (Indija, Kitajska, ipd.), ki so začele »unovčevati« svoje pravice, večinoma Indijke in Latinoameričanke. Med tem časom je v fokus prišel tudi lezbizem – prepričanje, da je edino pravo razmerje, v katerem se lahko ženska izpopolni, lezbično.

Zadnji, četrti val ali tako imenovani »postfeminizem« je najbolj radikalen, načeloma zavrača ideje tretjega vala, vendar pa zagovarja spolno osvoboditev žensk. Ta radikalnost se dobro vidi pri *Free the Nipple* gibanju, poimenovanem po istoimenskem filmu. Ženske se borijo za pravice svojega telesa, pravico do splava, pravico do razgaljenega trupa v javnosti ... Radikalen je tudi v smislu, da ženske vedno bolj krivijo moške za svoje probleme in položaj v družbi, vedno bolj tudi opozarjajo na teme in probleme, ki so do sedaj bili ali pa so še tabuji. Začel se je leta 2005, ko so se s feminizmom začeli ukvarjati predvsem mladi in najstniki. Ukvarjajo se predvsem s problemom posilstva.

Feminizem kot politična teorija se je ustalil v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, med drugim valom. Ta oblika feminizma je nastala kot posledica prvega vala, ko so ženske začele zahtevati volilno pravico. Pred tem obdobjem so se le redka dela posvečala

participaciji žensk v politiki, z izjemo J. S. Mill-ovega eseja Podrejenost žensk, v kateri je leta 1861 pozval k ženski volilni pravici. Kot politično gibanje ločimo liberalni, anarhistični, radikalni in marksistični feminizem, pri čemer si prvi prizadeva dosego enakopravnosti skozi politične in zakonske reforme.

Emma Goldman je povedala: *»Zahtevam neodvisnost ženske, njeno pravico, da se sama preživlja, da živi zase; da ljubi kogar hoče ali kolikor jih hoče. Zahtevam svobodo za oba spola, svobodo dejanj, svobodo v ljubezni in svobodo v materinstvu«*. Ta zvrst feminizma se tako upira zoper razredne delitve družbe ter oblasti.

Vendar pa dandanes feministke mnogokrat rade oglašujejo svoje novo poslanstvo – kritiziranje sistema kot takega in ne sistema v odnosu do ženske. Veliko feministk se zavzema za popolno reformacijo političnega sistema kot takega kot kontrast ideji, da je potrebno sistemu le dodati novo razsežnost, ki bo vključevala tudi ženske.¹²

Ženske, ki so se zapisale v zgodovino:

- Mileva Marić Einstein- bila je prva žena Einsteina. Veliko Einsteinovega uspeha in njegovih trditev temelji na njenih ugotovitvah in njenem razmišljanju.
- Ada Lovelace- je bila prva računalniška programerka.
- Stephanie Kwolek- je izumila material, katerega še danes uporabljamo za neprepustne jopiče.
- Helena Rubinstein- je prva naredila losjon za zaščito proti soncu in vodoodporno maskaro v tubi.
- Margaret Higgins Sanger- je bila prisotna pri raziskovanju hormonske kontracepcijske tablete.
- Hedy Lamarr- je izumiteljica frekvenčnega skakanja za brezžični prenos podatkov v razširjenem spektru za boljše radijsko vodenje torpedov med drugo svetovno vojno. Še dandanes se uporablja ta tehnologija kot na primer Wi-Fi, bluetooth in GPS.

¹² <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201604196.pdf>, 11.2.2021

2.3.3. Mednarodni dan žena

Ženskam sta danes posvečena dva mednarodna praznika – dan žena (8.marec) in materinski dan (25.marec).

Druga polovica 19. stoletja je bilo obdobje vstopanja žensk v javno življenje in odpiranje »ženskega vprašanja«, ki je nato v novem stoletju preraslo v pravo žensko gibanje za enakopravnost. Začel se je boj, ki je še danes, boj, ki je prinesel dan žena.

8. marec, dan žena, praznujemo zaradi požara v tekstilni tovarni, kateri se je zgodil v New Yorku leta 1917. Tam so ženske protestirale zaradi nečloveških delovnih razmer in neenakopravnega položaja. Pri tem je umrlo 140 žensk. Ta dan praznujemo po celem svetu, zato da se spomnimo na enakopravnost in dosežke žensk.¹³

Dan žena je mednarodni praznik, dan praznovanja ekonomske, politične in socialne enakopravnosti ter dosežkov žensk. Ideja o praznovanju mednarodnega dneva žensk je vzknila na začetku 20. stoletja. Prvič so ga praznovale ženske v Združenih državah Amerike 28. februarja 1909. V Evropi so ženske prvič praznovale ta praznik 19. marca 1911, in sicer v Avstriji, Nemčiji, Švici in na Danskem. Od leta 1917 dalje ga praznujemo na 8. marec. Leta 1917 so ženske v Rusiji zadnjo februarso nedeljo protestirale za kruh in mir. Štiri dni kasneje je cesar abdiciral, začasna vlada pa je ženskam podelila pravico do glasovanja. Zgodovinska nedelja je bila 23. februarja po julijanskem koledarju, ki so ga takrat uporabljali v Rusiji, in 8. marca po gregorijanskem koledarju. Za ta dan so se odločili tudi zato, ker so leta 1857 ženske, zaposlene v tekstilni industriji v New Yorku, protestirale proti nečloveškim delavnim razmeram in premajhnim mezdam. Kljub temu, da so v večini držav že praznovali ta dan, pa je 8. marec, mednarodni dan žensk postal šele leta 1977, ko ga je z resolucijo določila Generalna skupščina OZN.¹⁴

Prvi dan žena je bil 19. marca 1911 neuspešen. Na stari celini so na pobudo nemške socialistične političarke Clare Josephine Zetkin praznik v nekaterih državah prvič praznovali tega dne. Med njimi je bila tudi naša stara domovina. Medtem ko so socialni demokrati v kar nekaj mestih uspešno priredili shode za žensko volilno pravico, v Ljubljani ni bilo uspeha.

¹³ https://dijaski.net/gradivo/soc_ref_polozaj_zensk_nekoc_in_danes_01, 13.1.2021)

¹⁴ <https://skupnostobcin.si/2016/02/zacetki-zenskega-gibanja-v-sloveniji-in-svetu/17.3.2021>

Osrednja kranjska dnevnik Slovenec in Slovenski narod sta poročala o načrtovanem shodu v Narodnem domu (danes Narodna galerija), ki ga je organizirala Jugoslovanska socialdemokratska stranka, a je nanj prišlo le kakih deset žensk. Te so se potem, ko so izvedele, da socialni demokrati zanje niso niti toliko poskrbeli, da bi jim preskrbeli dostojen zborovalni prostor... skujale in zbežale.

Slika 5: Plakat ob dnevu žena v Nemčiji leta 1914

(Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Dan_%C5%BEena#/media/Slika:Frauentag_1914_Heraus_mit_dem_Frauenwahlrecht.jpg, 22.3.2021)

Kratek pregled pomembnih mejnikov v razvoju ženskega vprašanja na slovenskem ozemlju

1871 – ustanovi se državno žensko učiteljsiše v Ljubljani

1896 – ustanovljena višja dekliška šola

1897 – prvi slovenski ženski list Slovenka, na univerzo (filozofsko fakulteto) se lahko vpišejo ženske (1906 doktorira prva Slovenka)

1898 – ustanovljeno Društvo slovenskih učiteljic

1901 – ustanovljeno Splošno žensko društvo v Ljubljani

1908 – 8. marec stavka tekstilnih delavk v New Yorku, v požaru zgori 129 delavk

1910 – na mednarodni socialistični konferenci sprejeta resolucija o obeležiti Mednarodnega dneva žensk, 1911. se že praznuje na Slovenskem (Idrija, Ljubljana, Trst)

1924 – ustanovljena Zveza delavskih žena in deklet (ZDŽD), glasilo Ženski list

-
- 1926 – ZDŽD zahteva popolno enakopravnost v "socialnem, civilnem in političnem oziru"
- 1936 – velika tekstilna stavka na Slovenskem za kolektivno pogodbo tekstilne stroke
- 1942 – z odlokom IO OF ženske dobile volilno pravico na osvobojenem ozemlju (na kočevskem zboru oktobra 1943 je med poslanci 10,8 % žensk), velja do ustave 1946
- 1943 – v Dobrniču ustanovljena Slovenska antifašistična ženska zveza AFŽ
- 1946 – Ustava določa popolna enakopravnost žensk z moškimi na vseh področjih
- 1974 – ustavno določena pravica o svobodnem odločanju o rojstvu otrok
- 1977 – OZN razglasi 8.marec za Mednarodni dan žensk; pri nas uzakonjena pravica do umetne prekinitve nosečnosti na zahtevo ženske, do kontracepcije in umetne oploditve; ženska izgubi pravico do umetne oploditve 1. 2000
- 1986 – porodniški dopust se podaljša na eno leto
- 1989 – delovati začne prvi SOS telefon za ženske in otroke, žrtve nasilja
- 1991 – z demonstracijami dosežena ustavna določba o svobodnem odločanju o rojstvih otrok
- 1992 – delovati začne Urad za žensko politiko pri slovenski vladi, ki je kot Urad za enake možnosti ukinjen 2012

2.4. Gospodarsko in politično področje delovanja žensk

Zaposlenih žensk je vedno več, zato postajajo vprašanja o njihovem delovnem položaju vedno bolj pereča. Prav zaradi tega bi morali položaj žensk pri delu preučevati pozorneje. Pri zaposlovanju so bile v preteklosti vedno neenakosti med moškim in žensko. Resnična neenakost med spoloma je bila posledica dosedanjega nepravilnega vrednotenja ženskega dela. Z delovnega vidika lahko pri ugotavljanju delovnega položaja žensk upoštevamo kot najpomembnejše: enakopravnost pri zaposlovanju, enakopravnost v času trajanja delovnega razmerja in enakopravnost glede enakega plačila za delo enake vrednosti.

Pri zaposlovanju morajo delavci upoštevati potrebe delovnega procesa in delovne razmere, zaposlitvene institucije pa ne smejo določiti spola kot pogoja za sklenitev delovnega razmerja. Izjeme so tista dela, ki jih ženske zaradi posebnih delovnih razmer ne smejo opravljati. Pravna enakost pri zaposlovanju se izboljšuje.

V skupnem številu zaposlenih pomenijo ženske 46,3 %, v gospodarstvu 41,3 % in v negospodarstvu 73,5 %. V Sloveniji so ženske nujno potrebna delovna sila, vendar pa jim družba še vedno ne zaupa odgovornejših del. Med brezposelnimi s peto stopnjo izobrazbe je kar 55,9 % žensk, s šesto stopnjo 58,5 %, med tistimi s sedmo stopnjo pa 47 % žensk.

Kot razlog za prenehanje delovnega razmerja se navaja nosečnost, dojenje in nega otrok, kar je v nasprotju z Zakonom o zaposlovanju. V ozadju pa je nezadostna delitev dela v družini, pomanjkanje institucij, ki bi prevzele varstvo otrok in visoke cene storitev v tej industriji.

Ženske mnogo pogosteje delajo v distribuciji, hotelih in oskrbi s hrano, izobraževanju in zdravstvu. Ženske so se začele bolj uveljavljati v računovodstvu. Delo v gostinstvu in hotelih je zaradi podobnosti z neplačanim domačim delom veljalo za žensko delo. To je ponavadi slabo plačano in ima slab položaj. Tudi v šolskih kuhinjah delajo predvsem ženske.

Kot problem se pojavlja enakopravnost glede enakega plačila za delo enake vrednosti. Ugotovili so, da povprečni osebni dohodki žensk zaostajajo za povprečnimi osebnimi dohodki moških. Vzrokov za to stanje je veliko. Nekaj primerov: zaradi nižje strokovne izobrazbe opravljajo ženske slabše nagrajevana dela, osebni dohodki so v delovno intenzivnih gospodarskih panogah, ženske z enako stopnjo strokovne izobrazbe, kot jo imajo moški, pogosteje odklanjajo zahtevnejša, odgovornejša, pa tudi bolje plačana dela. Obstajajo tudi posebni varnostni ukrepi v korist žensk, ki prepovedujejo opravljanje težkih in organizmu škodljivih del. Ravno ta dela pa so bolje plačana. Včasih opravljajo tudi manj nadur, imajo krajšo delovno dobo.

Zakon o volitvah poslank in poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament, Zakon o lokalnih volitvah in Zakon o volitvah v Državni zbor določajo najnižji delež zastopanosti spolov na kandidatnih listah. Na volitvah v Državni zbor Republike Slovenije leta 2011 je bilo izvoljenih 29 žensk (32,2 odstotka), kar predstavlja bistveno povečanje (za 17 poslank oziroma 18,9 odstotnih točk) v primerjavi s številom poslank v prejšnjem mandatu. Delež žensk v političnem odločanju na lokalni ravni je še vedno nizek. Na lokalnih volitvah leta 2010 je bil delež izvoljenih mestnih in občinskih svetnic 22 odstotkov. Na teh volitvah je bilo izvoljenih 10 oziroma 5 odstotkov županj. Vlado Republike Slovenije vodi od 20. marca 2013 predsednica vlade. Od skupno 12 ministrskih položajev enega zaseda ministrica (8,3 odstotka), in sicer ministrica, ki vodi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu vodi ministrica brez resorja, prav tako Generalni sekretariat vlade vodi generalna sekretarka. Na položajih državnih sekretarjev oziroma

sekretark je 8 žensk (33,3 odstotke). Med izvoljenimi poslankami in poslanci v Evropski parlament (obdobje 2009 – 2014) so širi ženske oziroma 50 odstotkov.¹⁵

Navajamo primer za leto 2012: Bruto domači proizvod na prebivalko oziroma prebivalca je leta 2012 znašal 17.171,9 EUR. V primerjavi z letom 2008, ko je znašal 18.419,9 EUR, se je znižal. Zaposlenost in brezposelnost Leta 2012 je bila stopnja aktivnosti prebivalstva 56,9 odstotkov (ženske 51,6 odstotkov; moški 62,4 odstotkov), stopnja delovne aktivnosti pa 52,3 odstotkov (ženske 47,1 odstotek; moški 57,6 odstotkov). V primerjavi z letom 2008 sta se znižali tako stopnja aktivnosti kot stopnja delovne aktivnosti. Stopnja anketne brezposelnosti se je v zadnjih letih zvišala s 4,2 odstotka leta 2008 na 8,2 odstotka leta 2012. Pri ženskah se je zvišala iz 4,9 odstotkov na 8,8 odstotkov in pri moških iz 3,5 odstotkov na 7,7 odstotkov.

Sredi leta 2010 je bilo v Sloveniji nekaj več kot 2.049.000 prebivalcev, od tega je bila dobra polovica žensk. Povprečna starost žensk je bila malo več kot 43 let, povprečna starost moških pa skoraj 40 let. Med prebivalci, starimi do 59 let, je več moških kot žensk, med starejšimi od teh pa se delež povečuje in med prebivalci, starejšimi od 90 let, jih je že 80%.

Ob nespremenjenih razmerah umrljivosti lahko deklica, rojena 2009 v Sloveniji pričakuje, da bo dočakala nekoliko več kot 82 let, deček pa malo manj kot 76 let.

Leta 1976 so bile matere ob rojstvu prvega otroka stare povprečno skoraj 23 let, leta 2009 pa že 28 let in pol.

Delež žensk se v nekaterih poklicih, ki so nekoč veljali za izrazito moške, povečuje. Konec leta 2000 je bilo v vojaških poklicih približno 5 % žensk, decembra 2010 pa skoraj 14 %. V poklicu policist je bil delež žensk ob koncu leta 2000 10-odstoten, leta 2010 pa 16-odstoten.

Trg dela v Republiki Sloveniji je horizontalno in vertikalno segregiran po spolu. Ženske prevladujejo med zaposlenimi v storitvenih dejavnostih, predvsem na področjih zdravstva in socialnega varstva, ter izobraževanja. Najmanj žensk pa je zaposlenih na področju gradbeništva in rudarstva. Delež žensk je nižji od deleža moških na najvišjih in najbolj plačanih delovnih mestih (visokih uradniških mestih, na menedžerskih položajih in med zakonodajalkami oziroma zakonodajalci), kljub temu, da v povprečju dosegajo višjo izobrazbeno stopnjo in usposobljenost kot moški. Podatki za leto 2011 kažejo, da ženske v povprečju zaslužijo 4

¹⁵ https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/PRAVNE_PODLAGE/Mednarodne_konvencije_-_OZN/Konvencija_o_odpravi_vseh_oblik_diskriminacije_zensk/5___6_-_Peto_in_sesto_porocilo_RS_-_2015.pdf, 15.3.2021.

odstotne točke manj kot moški. Razlika med povprečno plačo žensk in moških je najvišja med višješolsko in visokošolsko izobraženimi, kjer znaša skoraj 19 odstotnih točk.¹⁶

2.5. Kršitve človekovih pravic ženskam v svetu in v Sloveniji

Danes so človekove pravice zavarovane s številnimi mednarodnimi pogodbami in zakoni na nacionalni ravni, priznale so se pravice žensk in otrok, vzpostavljeno je Mednarodno kazensko sodišče in s tem pregon vojnih hudodelstev in hudodelstev zoper človečnost na mednarodnih tribunalih in nekaterih nacionalnih sodiščih, imamo urad visokega komisarja za človekove pravice v okviru Združenih narodov, v nekaterih državah pa nacionalne komisije za človekove pravice. Po eni strani spremljamo kršitve zaradi praks, ki so zakoreninjene v kulturah ali tradicijah številnih držav, kot na primer nasilje nad ženskami, po drugi strani pa države kršijo najosnovnejša načela človekovih pravic, ki so ji te države same še pred nekaj leti goreče zagovarjale¹⁷

Navajamo dva novejša primera iz sveta, ki opozarjata na kršitve pravic:

- Po pozivih in uspešnem pravdanju (litigaciji) Amnesty International in partnerskih organizacij je vlada Sierre Leone odpravila prepoved, po kateri noseča dekleta niso smela hoditi v šolo in delati izpitov. Prepoved, ki je veljala skoraj pet let, je številnim mladim ženskam odvzela pravico do izobrazbe.
- Primer 18-letne Savdijke Rahaf Mohamed Al Kunun, ki se je pred svojo družino zaprla v sobo letališkega hotela v Bangkoku, je opozoril na zlorabe pravic žensk v Savdski Arabiji. Dekle trdi, da jo je družina zaradi nasprotovanja dogovorjeni poroki za pol leta zaprla v sobo in da ji za vsako malenkost grozi, da jo bodo ubili. Prav tako se dekle vrnitve v Savdsko Arabijo boji, ker se je odrekla islamski veri, za kar je v državi predvidena smrtna kazen.

Aktivisti za človekove pravice opozarjajo, da so Savdijke, ki zbežijo, pogosto žrtve družinskega nasilja in da jim kratijo svobodo, če jih vrnejo proti njihovi volji. Savdska kraljevina je bila večkrat tarča kritik zaradi pravic žensk. V državi velja sistem skrbništva, ko

¹⁶ https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/PRAVNE_PODLAGE/Mednarodne_konvencije_-_OZN/Konvencija_o_odpravi_vseh_oblik_diskriminacije_zensk/5___6_-_Peto_in_sesto_porocilo_RS_-_2015.pdf, 12.3.2021

¹⁷ <https://www.rtv-slo.si/svet/po-svetu-se-vedno-krsene-temeljne-pravice/95014>, 12.3.2021

moški nadzorujejo in se odločajo v imenu sorodnic. Ženske pa so še vedno lahko kaznovane za "moralne" zločine ali postanejo tarče "ubojev iz časti", ki jih izvedejo družinski člani. "V zadnjih letih smo opazili nekaj tovrstnih primerov. Vedno znova so ženske v Savdski Arabiji zlorabljene, trpinčene in brez moči, da bi odločale o svojem življenju samo zato, ker želijo nadzor nad njimi ohraniti moški," je dejal strokovnjak za človekove pravice Adam Coogle.¹⁸

Težko je zagovarjati stališče, da ljudje živimo v različnih okoljih, z navadami svojih prednikov, ki so nekaterim etničnim skupinam priznavali več ali manj pravic kot jih imajo ostali. Hud boj za enakost pravic, ne glede na spol, raso, veroizpoved ... bi moral biti že zdavnaj končan, tako pa se žal vsakdan soočamo z njim in ga običajno »dobivamo« šele v medijih in z njihovo pomočjo. Ti namreč prinašajo novice z vsega sveta, sprožajo polemike, odpirajo vprašanja, dileme za in proti; o teh tako različnih temah, ki pa imajo veliko skupnega.¹⁹

Konvencija je neke vrste »listina pravic žensk«, saj natančneje opredeljuje določbe Splošne deklaracije o človekovih pravicah in obeh temeljnih paktov z vidika pravic žensk. Državam pogodbenicam med drugim nalaga obveznost, da pripravijo ukrepe in politike za odpravo diskriminacije žensk, sprejmejo zakonodajo za preprečevanje vseh oblik trgovine z ženskami in izkoriščanja prostitucije žensk, zagotovijo ženskam volilno pravico ter sodelovanje v vladnih in nevladnih dejavnostih, podelijo ženskam enake pravice v zvezi z državljanstvom in državljanstvom njihovih otrok, zagotovijo ženskam enake pravice in dostop do izobraževanja in zaposlovanja ter enak dostop do zdravstvenega varstva in enakost pred zakonom.

Konvencija obvezuje Slovenijo, da sprejme vse potrebne ukrepe, vključno s pozitivnimi ukrepi, da se odpravi diskriminacija in zagotovi polna enakopravnost spolov na vseh področjih, zlasti političnem, družbenem, ekonomskem in kulturnem. V Konvenciji je tudi zapisano, da izraz »diskriminacija žensk« označuje vsakršno razlikovanje, izključevanje ali omejevanje na podlagi spola, katerega posledica ali namen je ogroziti ali onemogočiti ženskam priznavanje, uresničevanje ali uveljavljanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ne glede na njihov zakonski stan, na podlagi enakosti moških in žensk, na političnem, ekonomskem, socialnem, kulturnem in državljanškem ali kateremkoli drugem področju.²⁰

¹⁸ <https://www.rtv slo.si/svet/bliznji-vzhod/primer-18-letne-rahaf-opozoril-na-krsenje-clovekovih-pravic-mnogih-savdijk/476672>, 15.3.2021

¹⁹ <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/kolumne/88427>, 15.3.2021

²⁰ <https://www.varuh-rs.si/pravni-temelji-cp/ozn-organizacija-zdruzenih-narodov/konvencija-o-odpravi-vseh-oblik-diskriminacije-zensk/>, 15.3.2021

Pomembno vlogo pri uresničevanju določil Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk imajo predvsem nevladne organizacije, ki delujejo na področju enakosti spolov in boja proti nasilju nad ženskami, kot so: Ženski lobi Slovenije, Mirovni inštitut, Pravno informacijski center, Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, Društvo za nenasilno komunikacijo, Društvo ženska svetovalnica Ljubljana, Zavod Emma – Center za pomoč žrtvam nasilja, Društvo KLJUČ – Center za boj proti trgovini z ljudmi, CNVOS – Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij, posebna delovna telesa sindikatov in organizacije delodajalcev za področje enakih možnosti itd.²¹

²¹ https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/PRAVNE_PODLAGE/Mednarodne_konvencije_-_OZN/Konvencija_o_odpravi_vseh_oblik_diskriminacije_zensk/5___6_-_Peto_in_sesto_porocilo_RS_-_2015.pdf,15.3.2021

3. RAZISKOVALNI DEL

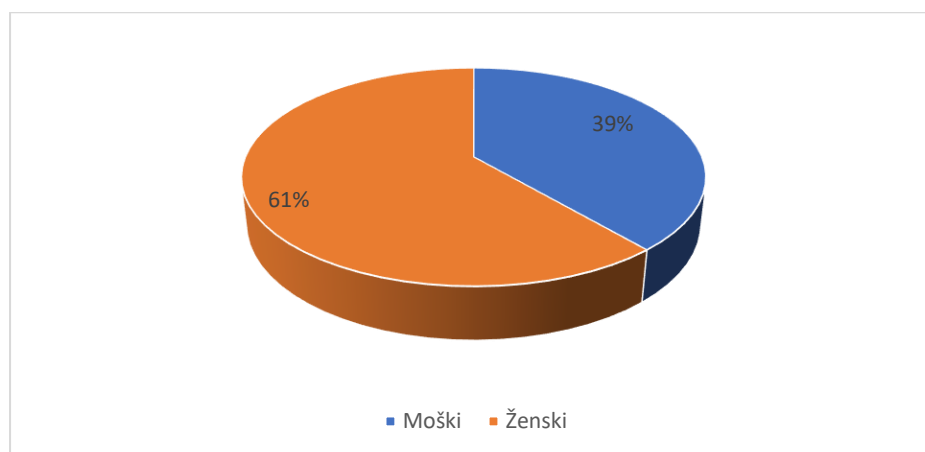
3.1. Vzorec in metodologija

V nadaljevanju naloge so predstavljeni rezultati raziskovalnega dela, anketiranja in intervjujev. Namen anketiranja je bil pridobiti podatke o mnenju ljudi o položaju žensk v sodobnem času. Skupno število anketirancev je bilo 88. Med anketiranci je bilo 61 % žensk in 39 % moških. Anketiranje smo izvedli s pomočjo spletnega sistema Ika. Anketiranje je potekalo v mesecu februarju 2021. V sistem Ika smo vnesli vsebinsko različna vprašanja in možne odgovore. V začetku anketnega vprašalnika smo pridobili podatke o spolu, starosti, bivališču in izobrazbi anketirancev. Anketni vprašalnik je v prilogi 1. Na podlagi raziskovanja s pomočjo literature, spletnih virov in terenskega raziskovanja (intervju, anketa) smo strnili ugotovitve v razpravi in sklepih.

3.2. Rezultati anketnega vprašalnika

1. vprašanje: Spol anketirancev

M	Ž	Skupaj
24	64	88

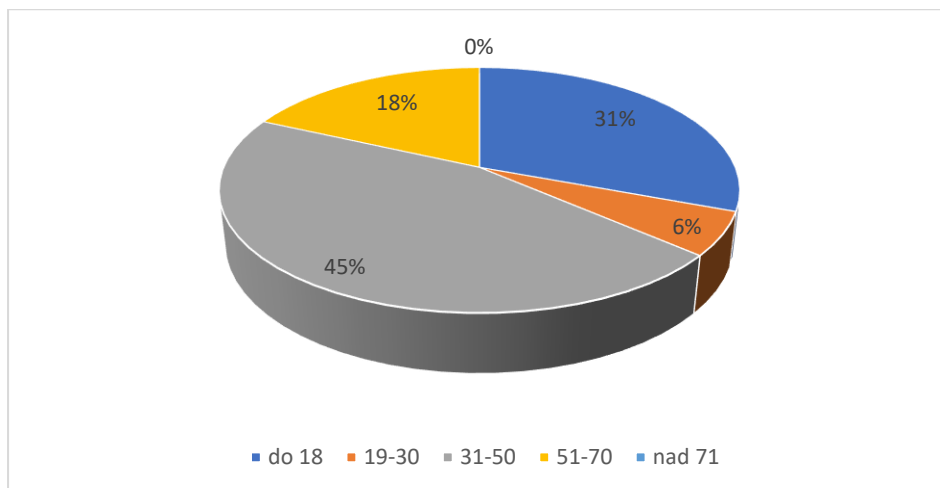

VIR: Anketa, 2021

Anketni vprašalnik je reševalo 88 anketirancev, 61 % žensk in 39 % moških.

2. vprašanje: Starost anketirancev

Do 18	19-30	31-50	51-70	Nad 71	Skupaj
27	5	40	16	0	88

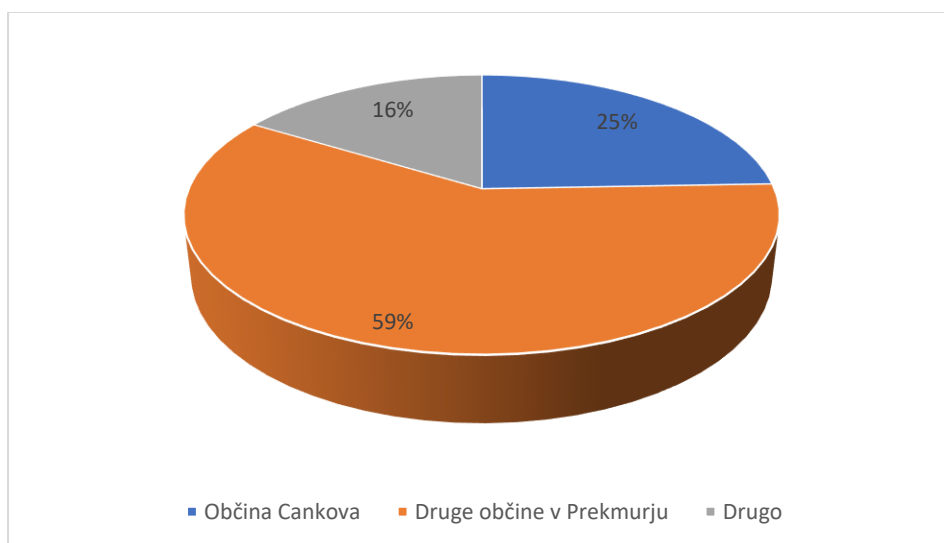

VIR: Anketa, 2021

Največ anketirancev je bilo v starostni skupini 31-50 let (45 %), nato v starostni skupini do 18 let (31 %).

3. vprašanje: Bivališče anketiranca

Občina Cankova	Druge občine v Prekmurju	Drugo	Skupaj
21	51	14	86

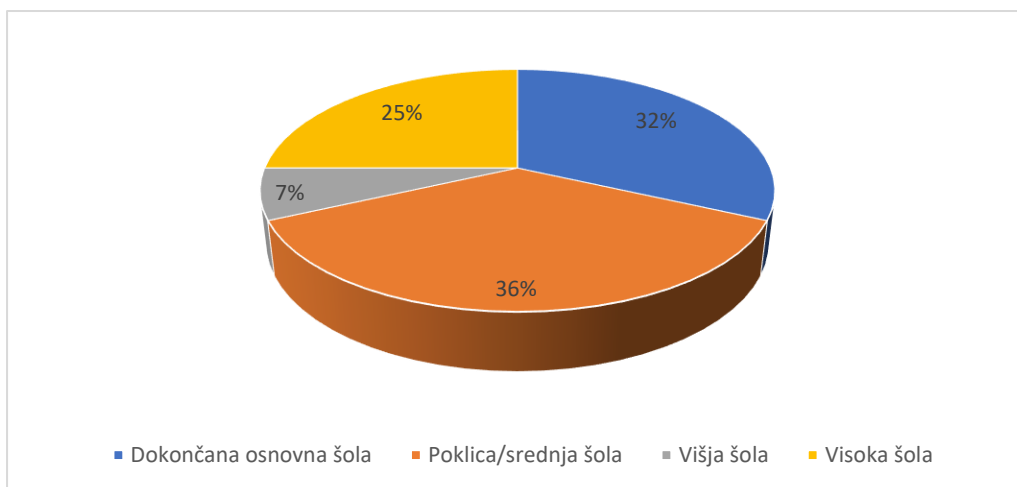

VIR: Anketa, 2021

Največ anketirancev (63 %) prihaja iz drugih občin Prekmurja, torej naše domače pokrajine. Iz območja občine Cankova jih je bilo 26 %, medtem ko jih 14 (11 %) prihaja iz drugih krajev po Sloveniji (Ljubljana, Koroška, Ptuj 2x, Duplek, Hajdina, Ivanjkovci, Maribor, Štajerska, Sv. Jurij v Slovenskih goricah).

4. vprašanje: Dokončana izobrazba

Dokončana osnovna šola	Poklicna/ srednja šola	Višja šola	Visoka šola	Skupaj
28	32	6	22	88

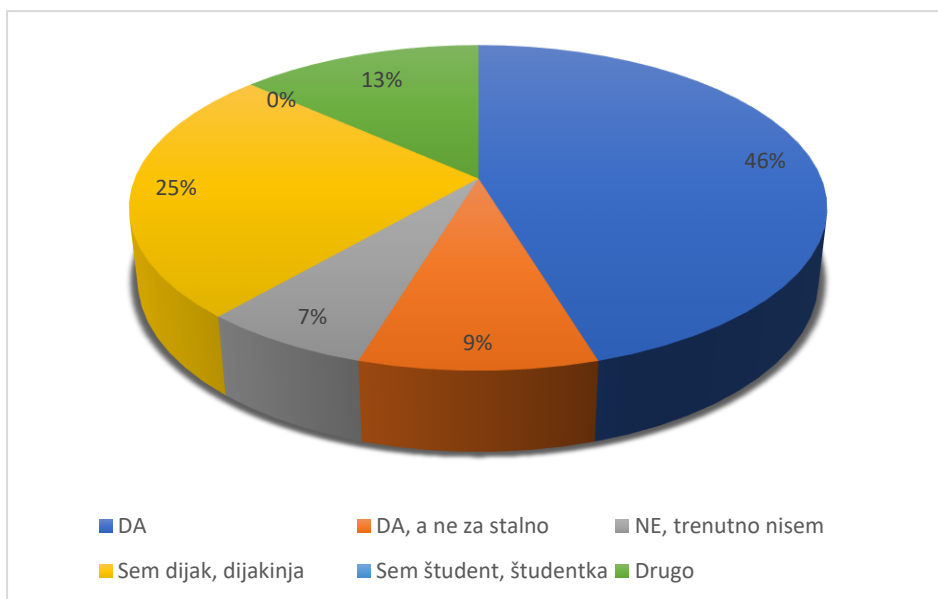

VIR: Anketa 2021

Anketo je reševalo 49 % anketiranih z dokončano srednjo ali poklicno šolo ter 42 % z osnovno šolo ter 9 % z dokončano višjo/ visoko šolo.

5. vprašanje: Če ste ženska, ali ste trenutno zaposleni?

DA	DA, a ne za stalno	NE, trenutno nisem	Sem dijakinja	Sem študentka	Drugo	Skupaj
34	7	5	19	0	10	75

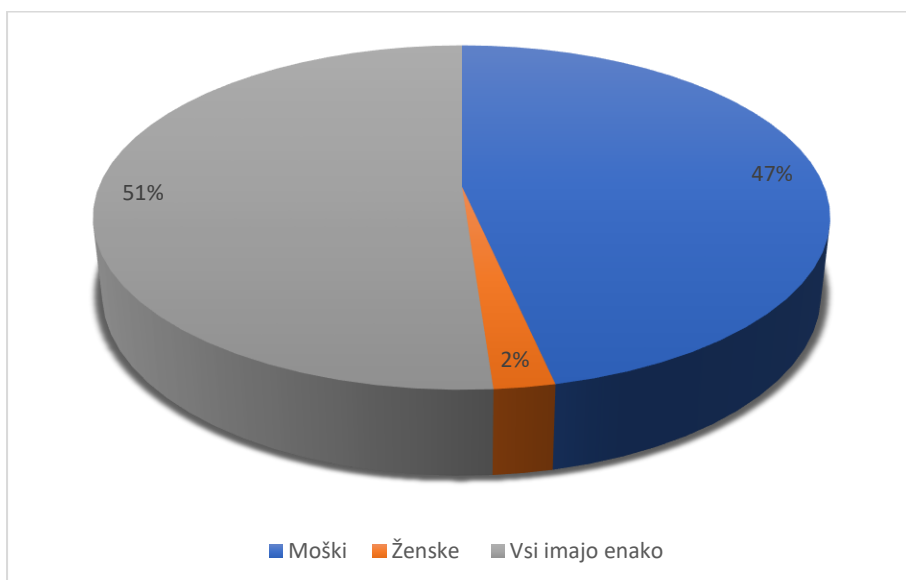

VIR: Anketa, 2021

Večina anketiranih (46 %) so bile zaposlene ženske, 25 % anketiranih je bilo dijakinj. Nekaj žensk (9 %) je, ki so zaposlene a ne za stalno, 7 % anketiranih pa trenutno ni zaposlenih.

6. vprašanje: Kdo ima po vašem mnenju dandanes v vsakdanjem življenju več pravic?

Moški	Ženske	Vsi imajo enako	Skupaj
41	2	45	88

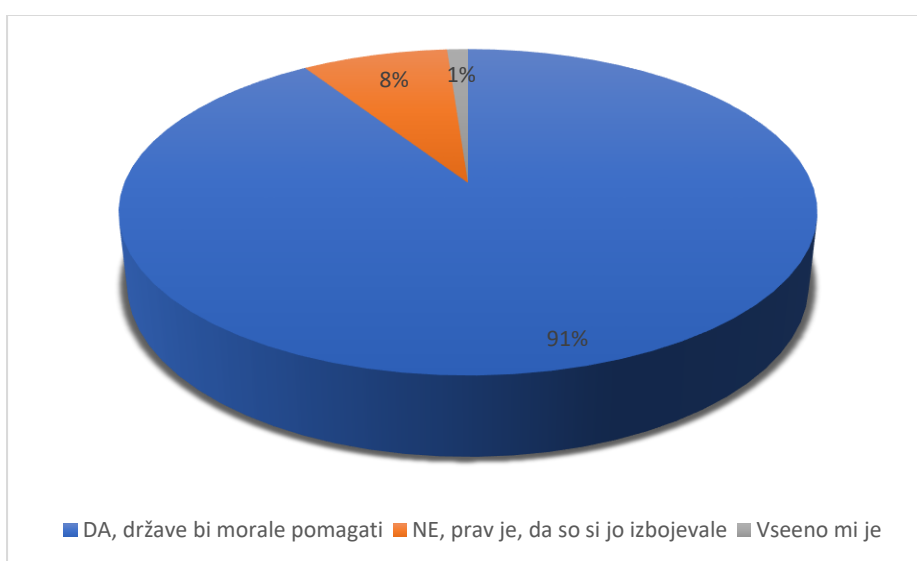

VIR: Anketa, 2021

Po mnenju večine (51 %) anketirancev imajo ženske in moški enake pravice. 47 % jih meni, da imajo moški več pravic, le nekaj anketirancev (2 %) pa meni, da imajo ženske dandanes več pravic.

7. vprašanje: Ženske, ki so se borile za volilno pravico so se imenovalе sufražetke. Ali menite, da bi države morale ženskam takrat pomagati na poti do volilne pravice in se ženskam ne bi bilo potrebno za njih boriti?

DA, države bi morale pomagati	NE, prav je, da so si jo izbojevale	Vseeno mi je	Skupaj
79	7	1	87

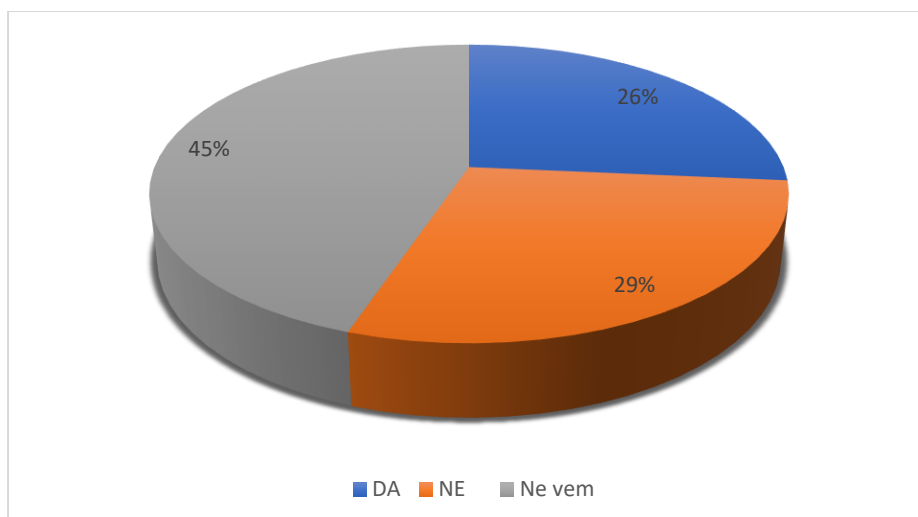

VIR: Anketa, 2021

Večina anketiranih (91 %) se strinja, da bi države morale pomagati ženskam na poti do volilne pravice.

8. vprašanje: Ženske so si morale volilno pravico pridobiti skozi različna gibanja. Ali menite, da se ženske danes bolj udeležujejo volitev kot moški?

DA	NE	Ne vem	Skupaj
23	25	39	87

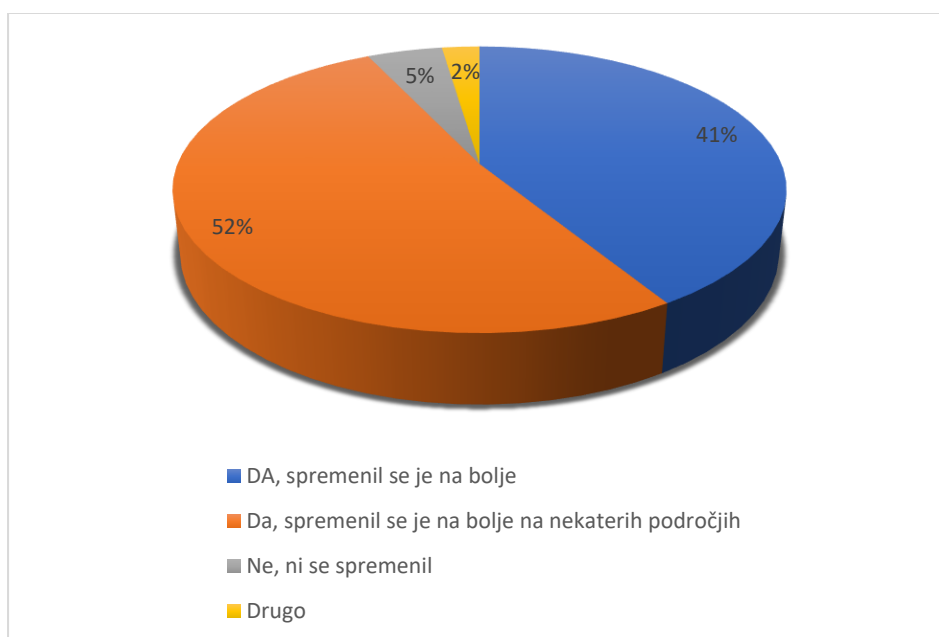

Vir: Anketa, 2021

Glede na rezultate lahko sklepamo, da so anketirani (45 %) mnenja, da se ženske ne udeležujejo volitev v večjem številu kot moški.

9. vprašanje: Ali menite, da se je položaj žensk skozi leta spremenil na bolje?

DA, spremenil se je na bolje	DA, spremenil se je na bolje na nekaterih področjih	NE, ni se spremenil na bolje	Drugo	Skupaj
35	44	4	2	85

VIR: Anketa, 2021

Po mnenju večine, 52 % anketiranih, se je položaj žensk spremenil na bolje, a ne na vseh področjih. Okoli 41 % pa jih meni, da se je položaj žensk v celoti spremenil na bolje.

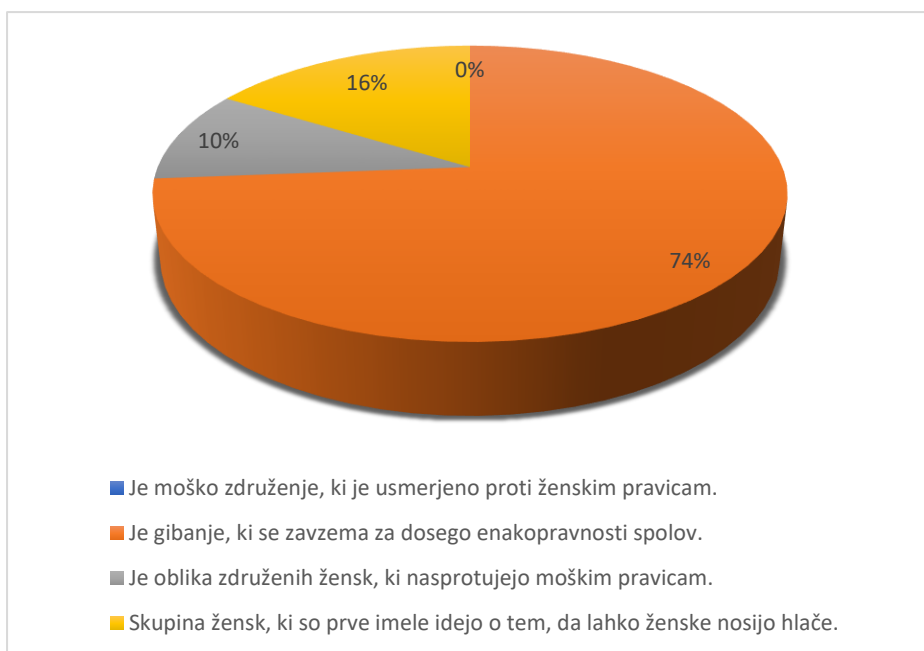
10. vprašanje: Če ste obkrožili odgovor DA, v kakšnem smislu se je spremenil na bolje? Navedite kakšen konkreten primer, ki dokazuje spremembo.

Med drugim so bila navedena naslednja mnenja:

Ženske so dobile volilno pravico. (9x) Zaposlile so se v »moških« poklicih. Mnenja so, da so ženske dobile večje možnosti sodelovanja v družbi in na vodilnih položajih. Danes ni več toliko ločevanja moških poklicev od ženskih, ženske lahko opravljajo dela, ki so jih nekdanj samo moški in tudi obratno. Na bolje se je marsikje spremenil družbeni status, kakor moški, vendar ne vsepovsod. Spremenilo se je mišljenje žensk, tako se že od majhnega približujejo k sprejemanju same sebe in samozavesti, ter zavedanju enakosti pravic. Zmanjšala se je diskriminacija glede na spol, povečala se je enakovrednost pri zaposlovanju. V družbi so postale malo bolj enakovredne moškim in dobile so veliko boljše pravice. Veliko več žensk dela v tovarnah in industriji. Anketirani so mnenja, da je prišlo do normaliziranja tega, da je žensko mnenje potrebno spoštovati. Menijo, da danes ženske lahko odločajo same, pri tem, ali se poročile ali ne, daj so se nekoč morale prisilno poročiti ali se poročiti po dogovoru staršev. Menijo, da so si s službami pridobile neodvisnost (2x). Postale so enakovredne, če ne celo bolj cenjene od moških. Žensko delo se je v 21. stoletju začelo precej bolj ceniti. Anketiranci so menili, da imajo definitivno precej več pravic kot v preteklosti. Položaj žensk se je spremenil na bolje sploh v smislu kvot (določena podjetja imajo ženske kvote na doloženih položajih, ki jih morajo izpolniti) in glede pravic, ki jih imajo ženske v primeru zakonske razveze. Menijo, da se gospodinjska dela delijo. Meni, da imamo v našem okolju enake pravice in tudi skoraj povsod enakovredne položaje in plače. Mnenja so, da se je spremenila kvaliteta življenja v celoti. Anketirance je rekel, da tudi ženska lahko vozi kamion, pred leti tega ni bilo. Ženske so v službi bolj enakovredne, postale so tudi neodvisne od moških. Dobile so pravico do odločanja o rojstvih svojih otrok, tudi do šolanja, lahko vozijo avtomobile, nosijo hlače in kadijo. Tega v preteklosti niso smele. Anketirani so mnenja, da ženske lahko odločajo veliko svobodnejše in spola sta postala enako vrednejša in s tem je ženska postala močnejša in samozavestna. Mnenje je bilo, da je prej večina žensk skrbela za hišo in otroke, danes pa poleg tega hodijo še v službe.

11. vprašanje: Kaj po vašem mnenju pomeni beseda "feminizem", ki je močno zaznamoval zgodovino položaja žensk ?

Je moško združenje, ki je usmerjeno proti ženskim pravicam.	0
Je gibanje, ki se zavzema za doseg enakopravnosti spolov.	59
Je oblika združenih žensk, ki nasprotujejo moškim pravicam.	8
Skupina žensk, ki so prve imele idejo o tem, da lahko ženske nosijo hlače.	13

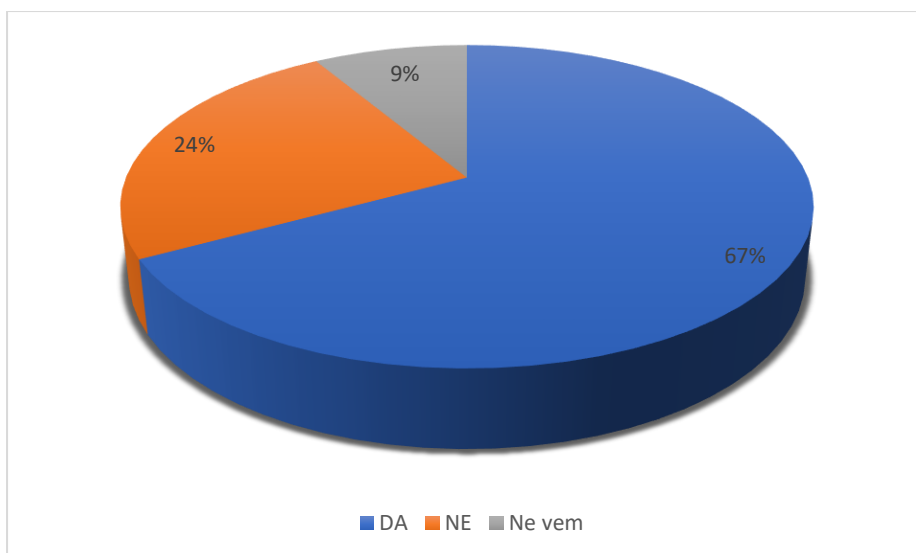

VIR: Anketa, 2021

Večina anketiranih (74 %) meni, da beseda »feminizem« pomeni, da je gibanje, ki se zavzema za doseg enakopravnosti spolov.

12. vprašanje: Ali menite, da so ženske v Sloveniji v primerjavi z moškimi za svoje delo plačane manj?

DA	NE	Ne vem	Skupaj
55	20	7	82

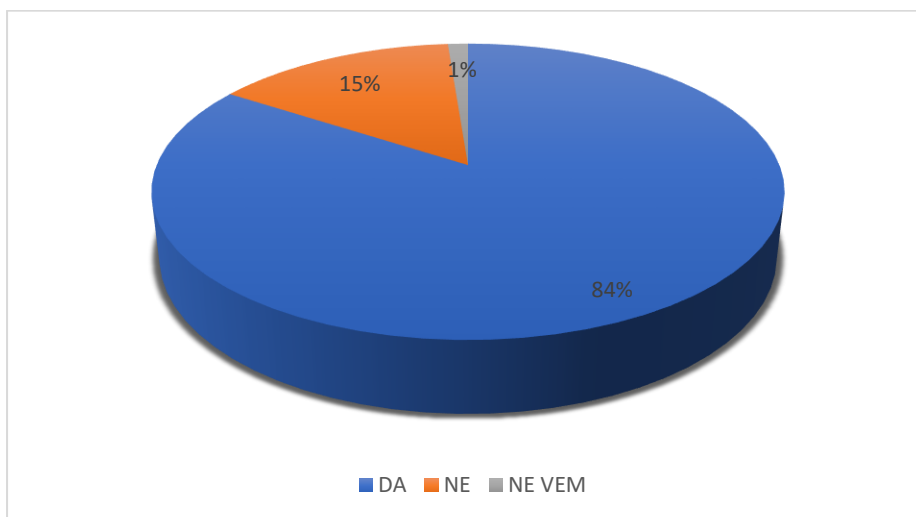

VIR: Anketa, 2021

V Sloveniji so po mnenju anketiranih (67 %) ženske v primerjavi z moškimi za svoje delo plačane manj.

13. vprašanje: Ali menite, da v svetu še vedno velja prepričanje, da ženske niso sposobne opravljati fizičnega dela, političnih funkcij in nasploh dela, ki ga po navadi opravljajo moški?

DA	NE	NE VEM	Skupaj
69	12	1	82

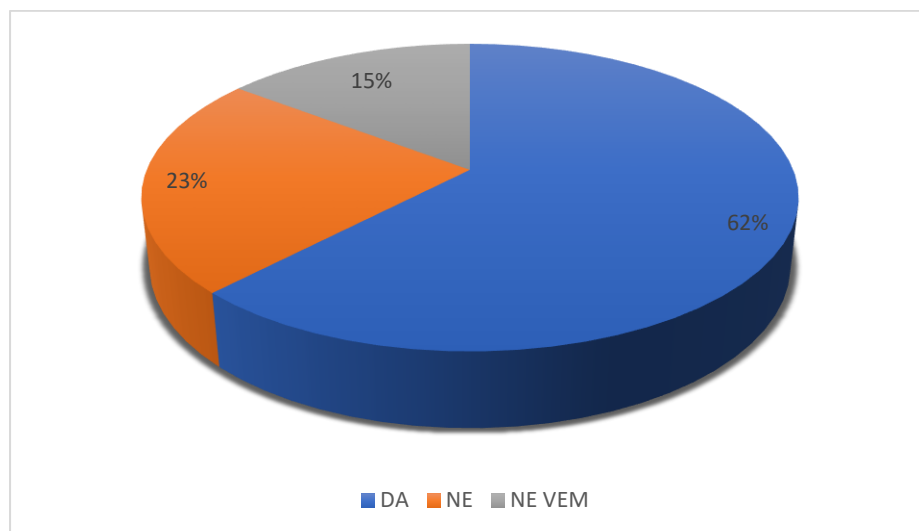

VIR: Anketa, 2021

Velika večina anketiranih (84 %) meni, da v svetu še vedno velja prepričanje, da ženske niso zmožne opravljati fizičnega dela, določenih političnih funkcij in del, ki jih opravljajo moški.

14. vprašanje: Ali menite, da je stopnja zaposlovanja žensk nižja od moške?

DA	NE	NE VEM	Skupaj
51	19	12	82

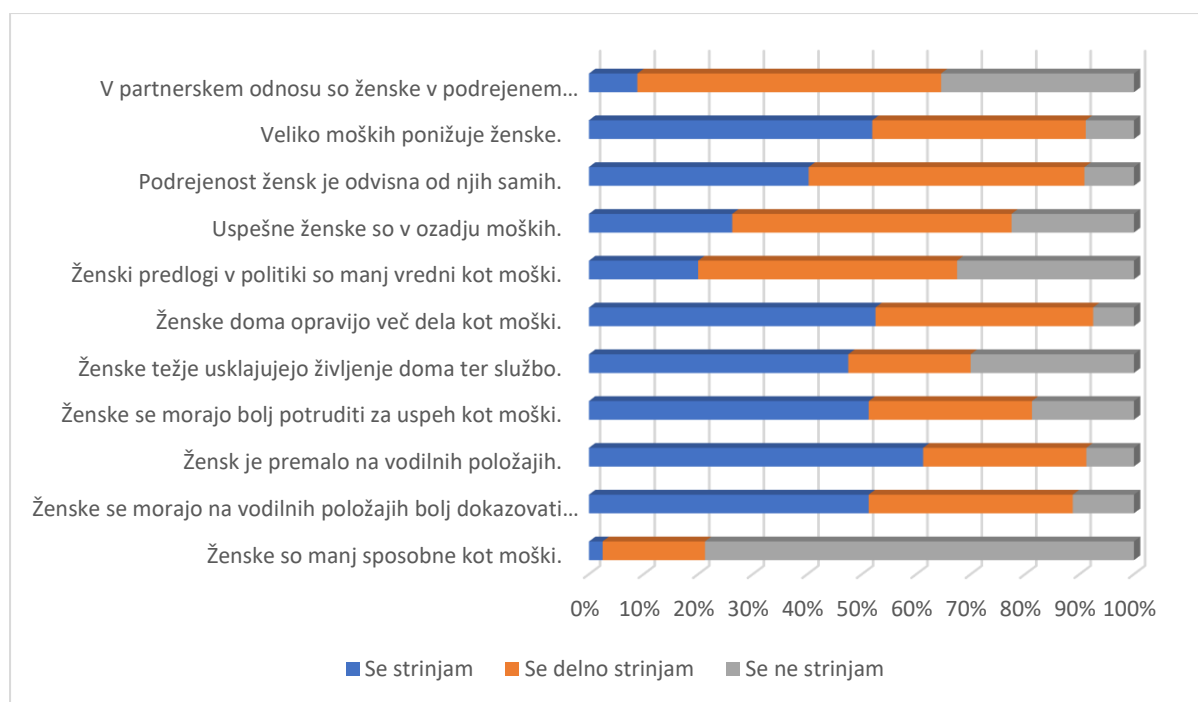

VIR: Anketa, 2021

Stopnja zaposlovanja žensk je po mnenju anketiranih (62 %) še vedno nižja od moške.

15. vprašanje: Zbrali smo nekaj prepričanj, ki veljajo v družbi kot neka stereotipna mnenja. Prosimo, preberite spodnje trditve in označite, v kolikšni meri se vi strinjate z njimi.

	Se strinjam	Se delno strinjam	Se ne strinjam	Skupaj
Ženske so manj sposobne kot moški.	2	15	63	80
Ženske se morajo na vodilnih položajih bolj dokazovati kot moški.	41	30	9	80
Žensk je premalo na vodilnih položajih.	49	24	7	80
Ženske se morajo bolj potruditi za uspeh kot moški.	41	24	15	80
Ženske težje usklajujejo življenje doma ter službo.	38	18	24	80
Ženske doma opravijo več dela kot moški.	42	32	6	80
Ženski predlogi v politiki so manj vredni kot moški.	16	38	26	80
Uspešne ženske so v ozadju moških.	21	41	18	80
Podrejenost žensk je odvisna od njih samih.	31	39	7	77
Veliko moških ponižuje ženske.	41	31	7	79
V partnerskem odnosu so ženske v podrejenem položaju.	7	44	28	79

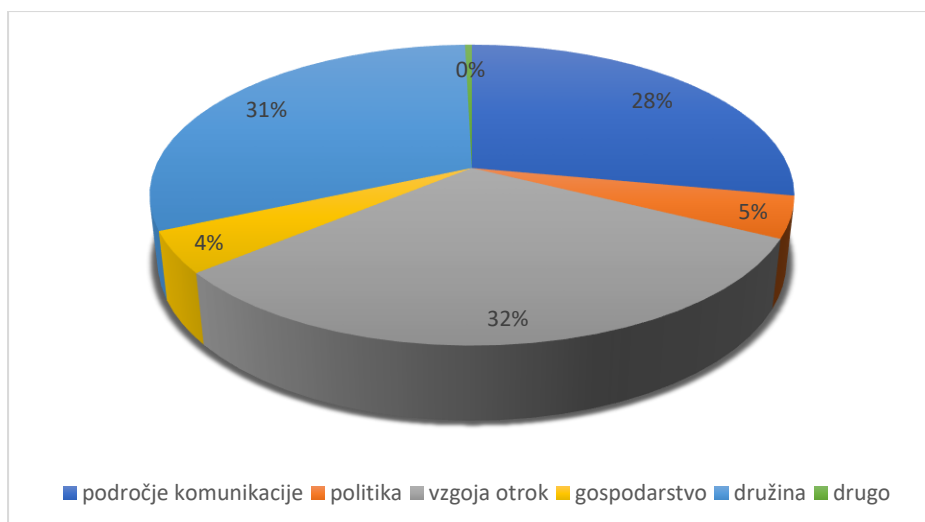

VIR: Anketa, 2021

Večina anketiranih (63) se ne strinja s tem, da so ženske manj sposobne kot moški. Anketirani se v večini (41) s tem, da se ženske morajo na vodilnih položajih bolj dokazovati kot moški, strinjajo. Po mnenju anketiranih (49), je žensk premalo na vodilnih položajih. Anketirani (41) se strinjajo, da se morajo ženske bolj potruditi za uspeh kot moški. Večina anketiranih (38) je mnenja, da ženske težje usklajujejo življenje doma ter službo. Največ anketiranih (42) meni, da ženske doma opravijo več dela kot moški. Večina anketirancev (38) se delno strinja, da so ženski predlogi v politiki manj vredni kot moški. Prav tako se anketirani (41) delno strinjajo, da so uspešne ženske v ozadju moških. Anketirani se v večini (39) delno strinja, da je podrejenost žensk odvisna od njih samih. Anketirani (41) se strinjajo, da veliko moških ponižuje ženske. S trditvijo, da so v partnerskem odnosu ženske v podrejenem položaju se v večini (44) anketirani delno strinjajo.

16. vprašanje: Katera so tista področja, kjer so ženske lahko uspešnejše od moških. Izberite tri.

Področje komunikacije	69
Politika	11
Vzgoja otrok	78
Gospodarstvo	11
Družina	77
Drugo	1

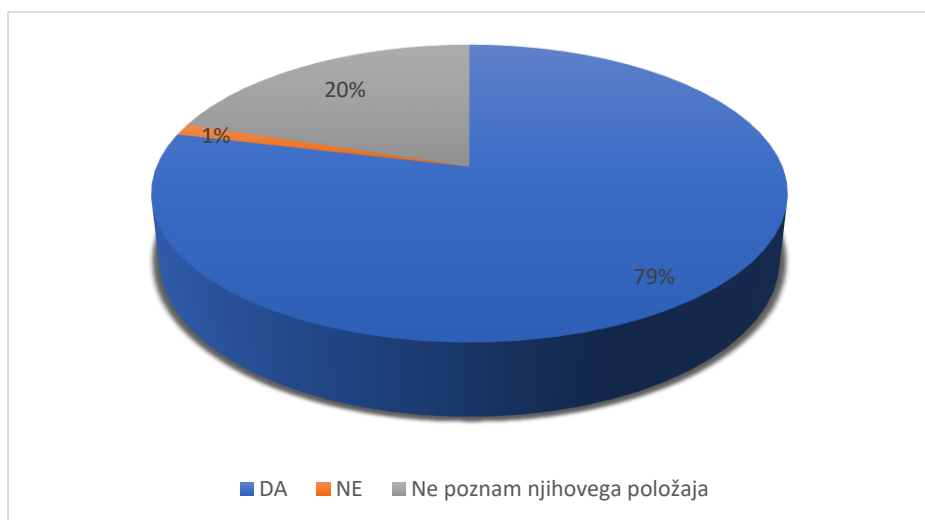

VIR: Anketa, 2021

Anketirani so mnenja, da so ženske najbolj uspešne na področju vzgoje otrok (44 %), družine (43 %) in na področju komunikacije (28 %). Vsaka ženska je lahko uspešna na vsakem področju, ki jo zanima in veseli.

17. vprašanje: Ali menite, da imajo ženske v nekaterih državah (na primer Irak, Saudova Arabija) še vedno manj pravic in manj možnosti kot ženske v zahodni družbi?

DA	NE	Ne poznam njihovega položaja
63	1	16

VIR: Anketa, 2021

Velika večina anketiranih, 79 %, je mnenja, da je v teh državah še vedno velika neenakopravnost, nekaj (20 %), pa jih za situacijo v teh državah ne ve.

Če ste odgovorili z DA, morda poznate kakšen primer iz sveta, ki to dokazuje?

Ženske imajo omejene možnosti sodelovanja v družbi, v politiki, gospodarstvu in v družinah. Moški v drugih družbah ne podpirajo enakopravnega položaja žensk. Ženske so še vedno podcenjene v državi Jemen. Podcenjene so v načinu oblačenja, pojavljajo se najstniške poroke. Nositi morajo burke. Ne smejo voziti avta in nositi morajo rute ali burke. Prisotna je neizobraženost, podrejenost in neupoštevanje žensk kot enakopravnih v družbi.

Ženske v teh deželah nimajo enakih pravic tudi zaradi vere, ki je tam zelo poveljučana in narekuje življenje vsem državljanom in zapostavlja ženske. Ženske so tam povsem podrejene moškimi, ki jim ukazujejo. njihova naloga je rojevanje otrok in biti gospodinja. Moški tudi ne spoštujejo svojih žena, imajo jih lahko namreč več, se pravi se sploh ne morejo posvetiti eni/jih ne ljubijo/se ne izkazujejo kot dobri partnerji.

Ena takih držav je Venezuela. Tudi Egipt. Potem primer Indire Gandhi v Indiji.

Pred nekaj leti nazaj so komaj do bile dovoljenje, da lahko opravljajo vozniški izpit, kar so izpostavili trije anketirani.

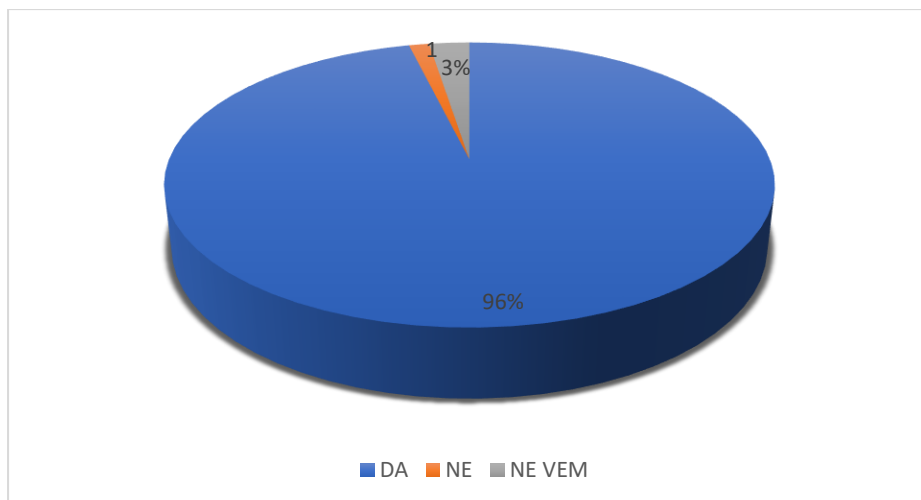
Takih primerov je nešteto. Ženske se morajo po poroki podrediti moškemu, ravno pred kratkim je krožil o tem prispevek na spletu.. Bil je opisan primer, kjer je moški svojo ženo imel zaklenjeno v nekakšni "celici" več let. Skratka, bivala je v nehumanih razmerah. So tudi številni primeri, kjer ženske kaznujejo s smrtjo v primeru varanja.

Značilno je omejevanje gibanja, ter še ni volilne pravice. Moški jim ukazujejo in so jim stalno podrejene, njihova volja se ne upošteva. Imajo manj možnosti pri zaposlovanju. Nimajo možnosti izbire področja na katerem bodo svobodno delovale, so preveč v podrejenem položaju. Ženske si morajo zakrivati obraz, kar sta izpostavila dva anketirana. Ne smejo se poročati po svoji volji, ampak jih prodajajo naprej zmenjenim ženinom. Družina in rojevanje otrok je kot njihova poglobitna naloga. V islamu gre za podrejenost žensk.

Številne ženske so brez volilne pravice, moški vodijo nadzor nad njihovim odločanjem, življenjem in razvojem. obraze si zakrivajo, da ne bi bile privlačne za nasprotni spol. Te ženske so po mojem mnenju še vedno sužnje svojih moških. Ženske nimajo pravice izražati svojega mnenja. Prav tako ne morejo odločati o stilu oblačenja. V družbi morajo biti zakrite in hodijo nekaj korakov za moškimi.

18. vprašanje: Ali menite, da je nad ženskami še vedno veliko nasilja?

DA	NE	NE VEM
76	1	2

VIR: Anketa, 2021

Skoraj vsi anketirani (96 %), ki so odgovorili na to vprašanje so mnenja, da je nad ženskami še vedno veliko nasilja.

19. vprašanje: Če ste odgovorili z DA, kaj menite kakšna vrsta nasilja med ženskami je najpogostejša v naši družbi?

Anketiranci, ki so odgovorili z da so napisali tudi svoje mnenje o tem, kakšna vrsta nasilja prevladuje med ženskami in je najpogostejša v družbi. Med odgovori je bilo trikrat omenjeno verbalno nasilje, šestkrat spolno nasilje in posilstvo, fizično nasilje je bilo omenjeno trikrat, psihično pa petkrat. Se pa pojavljajo tudi drugi malo manjkrat omenjeni odgovori med katerimi se znajdejo tudi: nasilje v družini; nasilje besed; pretepi; mobing, nasilje za zaprtimi vrati, trpinčenje ter grožnje in ustrahovanje.

20. vprašanje: Kaj bi lahko storile ženske, da bi današnje stanje zapostavljenosti, ki se še vedno kaže v družbi in izvira iz preteklih časov, spremenila še na bolje? Zapišite predlog.

Anketiranci so zapisali naslednje predloge:

Dva predloga sta, da bi moški morali spremeniti zastarela prepričanja in načela, en meni, da ženske že zdaj delajo vse kar lahko, da se položaj spremeni, vendar je problem je v družbi. Dva

ne vesta. En predlog je da bi na tem področju ženske izobrazile moške. En anketiranec predlaga, da treba ustanoviti kakšno organizacijo, s katero bi lahko spremenile položaje žensk. En meni, da bi čim več samozavestnih in neodvisnih ženk bi izboljšalo stanje in njihovo še večje vključevanje v javne dogodke. Ena anketiranka predlaga, da ne smemo biti tihi. Vedno se je potrebno postaviti zase in za svoje stališče, ne glede na zlobne poglede ostalih ljudi. En predlog je, da bi se ženske še bolj izpostavile in postavile zase. Ženske se morejo še naprej boriti, ampak tukaj ne gre le za enakopravnost moških in žensk, temveč za enakopravnost vseh spolov in vseh ljudi. vsi se moramo naučiti biti strpni in drug drugega ne soditi po predsodkih, temveč po tem, kakšna oseba si, kako se obnašaš do drugih, do narave in podobne stvari. Ena predlaga, da bi se ženske postavile proti tistim, ki ženske zapostavljajo, imele bi združenje kjer bi se pogovarjale o izboljšanju zapostavljenosti žensk. Večkrat bi morale povzdigniti svoj glas in biti slišane. En anketiranec predlaga, da bi ženske dosegle ekonomsko neodvisnost in počakale z rojstvom prvega otroka do točke, da lahko finančno in materialno preskrbi sebe in otroka. Javno bi se morale razkriti, ko se zgodi krivica, menijo kar trije anketirani. Naj se sliši in upošteva tudi žensko mnenje, dva menita, da bi enakopravnost dosegle z izobrazbo kompletne družbe (moški in ženske), saj so izobraženi ljudje v glavnem bolj enakopravni. En predlog se glasi, da bi bile bolj prodorne in vztrajne ter da bi bolj odločno nastopile v boju proti nasilju in to javno izpostavile, morale bi združiti moči in se zoperstaviti. En predlaga, da bi se morala spremeniti kazen za nasilje nad ženskami. Ženske se morajo postaviti se zase in biti močne, je kar v veliki meri omenjen predlog. Verjeti bi morale vase in se upale preizkusiti na vseh področjih. Stopile skupaj z roko v roki! Nujno potrebno, svet ki ga vodijo pretežno moški gre v propad! Je eno omenjen predlog poleg tega, da bi morale biti večje osveščanje družbe. Živimo v virtualnem svetu, mogoče bi lahko bolj ozaveščali preko medijev, bi več dokazovali svoje vrednote. Naj se izobrazijo za visoke položaje in se zoperstavljajo moškim ter se borijo za svoj prav in pravice. več osebne rasti in prevzemanja odgovornosti za svoje življenje. V osnovi sprememba stereotipnih prepričanj, izobraževanja v tej smeri, menita kar dva. Emancipacija je super a sem mnenja, da je oslabila moškim njihovo možatost. Ženske prevzemamo s tem veliko odgovornost biti uspešne na vseh področjih, kar je prenaporno. emancipacija je pravilna ampak biti ženska, ki se pusti razvajati s strani moške energije je še kako pomembno meni ena od anketirank. Ženske bi se med seboj povezale in opozarjale na zapostavljenost je spet pogost predlog anketiranih. Borimo se še naprej.

21. vprašanje: Katera je po vašem mnenju znamenita uspešna ženska v svetu (s katerega koli področja), ki bi lahko bila vzor drugim ženskam glede na njeno delo, vrednote in prizadevanja?

Po mnenju večine anketirancev je najbolj znamenita ženska v svetu, ki bi lahko bila vzor drugim ženskam gledano na njeno delo, vrednote in prizadevanja, je to Marie Curie, Ana Frank, mati Tereza, Rosa Parks, Greta Gutemberg in seveda Angela Merkel. Sledijo pa pomembne ženske: Elsa Pataky, Mikeva Marič Einstein, princesa Diana, J.K Rowling, Svetlana Makarovič, Greta Thunberg, medicinske sestre, Alma Karlin, Oprah Winfrey, vse znanstvenice, Emma Watson, Cristine Lagarde, Malala Jusafzaj, Louise I. Hay, Kylie Jenner.

Eden od anketiranih je zapisal: »Moj osebni vzor je Alexandria Ocasio-Cortez, saj se v ameriškem senatu zelo trudi za enakopravnost vseh ljudi in je pri tem uspešna, prav tako predlaga moderne rešitve za probleme, katerih se točno zaveda. Je političarka, ki bo z vso srečo spremenila kaj v ameriški družbi, ki je povsem brez upa. Katere koli ženske, ki so uspele v svojem življenju in so dokazale da ne glede na spol zmorejo in lahko opravijo svoje delo enko ali boljše kot moški.«

22. vprašanje: Prosimo, opredelite kaj vam kot ženski (oziroma moškemu) pomeni 8.marec.

8.marec pomeni anketirancem v največjem številu, dan žena. Nekaterim anketirancem pa ne pomeni 8. marec nič. Nato sledijo odgovori: spomin na boj enakopravnosti; spoštovanje zgodovine; dan ko se spomnimo na moč, ki jo imamo ženske; dan vseh žensk; praznik ženskih prizadevanj za pravice; praznik žensk, saj smo takrat dobile pravice; praznik žena kot enakopravne moškimi; zavedanje vsega, kar so ženske do sedaj dosegle v svetu; simbolika borbe za več ženskih pravic; dan povšečen ženskam; dan, ki je nekako namenjen ženskam, da se vsaj tedaj (če že ne skozi celo leto) počutijo enakopravne; spoštovanje; praznovanje rojstnega dne; dan kot vsi drugi dnevi, vsak dan je dan žena, dan, ko se imamo rade in se spoštujemo; nakup rož; spomin na ženske pravice; dan, ko se več posvetimo ženskam; za enkrat nič posebnega; dan žena, vendar kot navaden da, vendar nam moški posvetijo nekaj več pozornosti; dan ko si ženske zaslužijo nekaj za svoj trud; dan, ko se spomnimo na vse ženske in na njihovo požrtvovalnost v družbi; pozornost do žensk; pozornost; neki praznik žensk.

23. vprašanje: Ali bi nam želeli še kaj sporočiti o položaju žensk, pa v vprašanjih nismo zajeli? Zapišite svoje mnenje.

Eno od mnenj je bilo, da je bilo zajeto bistveno o položaju žensk. Nekomu je všeč, da smo ženske postale enakopravne in smo sposobne voditi velika podjetja in države, a vseeno je veliko žensk začelo to izkoriščati in svoje čare in zmožnosti izkoriščajo. Vedno več moških je prav tako izpostavljenih psihičnemu nasilju iz ženske strani, o katerih se premalo govori. V službah, veliko žensk v nadrejenih položajih opravlja "mobing" nad svojimi podrejenimi moškimi uslužbenci (stanje v Evropi in modernem svetu). Kar se tiče držav tretjega sveta, je seveda še vedno premalo govora o enakopravnosti žensk in preveč podrejenosti moškim.

Eno od mnenj je bilo, da je veliko na tem, da si vsaka ženska izbori enakopravnost - tako znotraj družine in v delovnem okolju. Bolj izobražene ženske so tudi bolj samozavestne in se upajo upreti neenakosti. Torej, naj naša družba ustvari okolje, da se bodo lahko ženske izobraževale tako kot moški. V teh časih še vedno ni omenjene enakopravnosti.

Nekaj anketirancev nam v zadnjem vprašanju hotelo sporočiti, da je bil v zadnjem času na RTV Slovenija dober dokumentarec z naslovom: Ženska, ženske. Vreden ogleda po mnenju tega anketiranca. Sporočiti so nam hoteli še: da se jim je naša anketa zdela zanimiva; da za večjo enakopravnost lahko naredijo predvsem ženske same; da vse preveč žensk se je sprijaznilo z svojim položajem in so prepričane, da ne morejo nič spremeniti. Zelo dobra je vzgoja deklic od malega, da smo vsi enakopravni in da vsi zmoremo enako; da je potrebno, da si ženska izbori enakopravnost-tako znotraj družine kot v delovne okolju, ter meni, da so bolj izobražene ženske bolj samozavestne in se upajo upreti neenakosti; ženska imej se rada in potem vse ostale; nikoli niso ženske dovolj cenjene za opravljeno delo; za vsako uspešno žensko stoji ona sama.

3.3. Analiza intervjujev

Zanimalo nas je tudi, kakšno je mnenje žensk na vodilnih položajih v sodobnem času. Načrtovale smo izvedbo več intervjujev, ampak nam je zaradi trenutnih razmer korona krize uspelo pridobiti enega iz domače pokrajine. Oblikovale smo krajši povzetek intervjuja, ki smo ga opravile.

Intervjuvanka se s trditvijo da sta spola v Sloveniji enakovredna strinja, saj imamo ženske enake pravice kot moški. Imamo tudi enake možnosti na različnih področjih v življenju kot

moški. Vse več žensk je zaposlenih v državni upravi, v občinskih upravah, v različnih podjetjih. Po nekaterih raziskavah in statističnih analizah pa se ugotavlja, da kljub enakim pravicam in enakim možnostim imajo ženske ponekod še vedno nižjo plačo za isto delovno mesto kot moški. Po nekaterih stereotipih se dela delijo ponekod še vedno na »ženska« in »moška«, vendar je tega vse manj. Ne drži več, da so ženske samo gospodinje in matere, ampak lahko dandanes ženska doseže vse, kar si želi, pa naj bo to na poklicnem ali zasebnem področju. Ženske tudi niso več odvisne od moških, kot je bilo to nekdaj, ampak je dandanes večina žensk službeno aktivnih, poleg tega pa skrbijo/skrbimo še za vzgojo otrok in dom. So pa zaradi teh pričakovanj in nekdanjih stereotipov ženske bolj obremenjene kot moški, pa tudi same smo takšne, da si naložimo preveč obveznosti.

Zaposlena je kot direktorica občinske uprave. Na splošno gledano v celi Sloveniji je mnenja, da je kot direktorjev občinske uprave zaposlenih več moških kot žensk, oziroma bi se o tem dalo narediti raziskavo. Sama na svojem delovnem mestu zaradi tega, da je ženska, nima nobenih težav, pa tudi v pogovorih s kolegicami direktoricami ostalih občinskih uprav ni zaznala nobenih težav. Sama vidi še celo prednost v tem, če je ženska na vodilnem delovnem mestu, da vpelje v kolektiv morda tudi malo »ženske energije«, je bolj dostopna do podrejenih.

Po njenem mnenju, je to, da ženske niso smele voliti bilo absolutno nekorektno do žensk. S tem so bile ženske, ki so živele v obdobjih, ko niso smele voliti, v zelo podrejenem položaju. V tistih časih ženska ni mogla soodločati pri pomembnih odločitvah kot o voditeljih države, zakonih in drugih predpisih, pa tudi sicer so bile ženske zelo v podrejenem položaju do moških. Za ženske je zelo pomembno, da imajo volilno pravico, to je ena od osnov za enakopravnost med spoloma. Z volilno pravico žensk so se tudi pospešeno začele pravice žensk na ostalih področjih, kot npr. zasedanje tistih delovnih mest, ki so bile prej v domeni moških, označena kot »moška dela«.

Vseh volitev se redno udeležuje, vesela je, da lahko soodloča na volitvah.

Spominja se, da je šla prvič volit, takoj ko je bilo to možno in sicer nekaj mesecev po tem, ko je dopolnila 18. rojstni dan, so odločali o nekem referendumu. Vsebine se več ne spomni, spomni se pa tega, da je bila zelo ponosna, da je šla volit.

Plebiscita se ni udeležila, saj je bila takrat premlada, stara je bila dobrih 15 let.

Meni, da je pomembno, da se ženske vključujejo v politično sfero. Z veseljem opaža, da je veliko žensk prisotnih v politiki, po njenih informacijah je približno v državnem zboru

približno četrtnina žensk in upa, da jih bo sčasoma še več. Prav tako so ženske aktivne tudi na lokalnem nivoju, kot občinske svetnice ter kot članice različnih odborov in delovnih teles, kar je zelo dobro, pa tudi nekaj županj imamo v Sloveniji.

Na žalost je že občutila na svoji koži, ko zaradi tega, da je ženska, ni bila enakovredna na nekem dogodku, je pa tega že zelo dolgo nazaj. Večinoma nima težav, da bi bila kot ženska zapostavljena.

Politično je aktivna v smislu, da je zaposlena na občinski upravi, aktivno je vključena v občinske seje in seje raznih odborov ter komisij. V zasebnem življenju je tudi članica nekaterih društev in rada priskoči na pomoč pri delovanju le-teh.

Na žalost iz medijev izve, da se žal še vedno dogaja veliko krivic ženskam po svetu, kot so to težave pri samem izobraževanju, zaposlitvi, prisilnih dogovorjenih porokah, razno razni mobingi doma za štirimi stenami ali pa v službah, šikaniranja, nespoštovanja žensk ipd.

Nima občutka, da bi bila z moškim v podrejenem položaju.

Želi si, da bi ženske bile enakopravne moškim, ne samo na papirju in po zakonu, ampak tudi v resničnem življenju. Želi si, da v slabše razvitih državah, kjer so ženske podrejene, da se to spremeni v korist ženskam, da bo tudi tistim ženskam omogočeno izobraževanje in zaposlovanje enako kot moškim.

Zahvaljuje se učenkam za intervju. V čast ji je, da je lahko sodelovala v intervjuju na naša vprašanja, ki so ji bila odlična. ²²

3.4. Razprava in sklepi

S pomočjo različnih pisnih virov, anketnih vprašalnikov in intervjujev smo prišli do ugotovitev in zaključkov. Na podlagi rezultatov raziskovanja lahko potrdimo oziroma ovržemo zastavljene hipoteze z naslednjimi argumenti:

Hipoteza 1 *Položaj žensk se je skozi leta spremenil na bolje, a ne na vseh področjih.*

Hipotezo smo potrdile. Z našo trditvijo se je strinjala več kot polovica anketiranih. Stereotipne predstave o vlogi ženske, so se pričele spreminjati v 90-ih letih prejšnjega stoletja. Vedno več je žensk, ki imajo visoko in višjo izobrazbo, zaposlenih na vodilnih položajih, žensk, ki se vključujejo v javno in politično življenje, izražajo svoje mnenje in stojijo za svojimi dejanji

²² Intervju: S.L., 23.3.2021

(Angela Merkel, Greta Thunberg). Prav tako so v svetu trenutno pomembne ženske na področju komunikacije in izobraževanja. Vse več je učiteljic, profesoric in direktoric, kot na primer naša intervjuvanka. Ni pa povsod po svetu tako. Ženske v nekaterih državah, kot so Saudova Arabija, Nigerija, Vatikan, še vedno nimajo volilne pravice ter se ne smejo kakorkoli politično vključevati. Eden od primerov, ki se pojavlja je, da ženske ponekod še vedno ne smejo voziti avtomobila. Prav tako so na področju družine ženske še vedno zelo obremenjene, saj velja prepričanje, da je ženska dolžna vzgajati in skrbeti za otroke, opravljati gospodinjska opravila in skrbeti za moža, s strani katerega je v najhujših primerih podrejena tudi nasilju. Velike razlike še vedno nastajajo predvsem zaradi tradicionalnih verskih prepričanj.

Hipoteza 2 Ženske so si morale večino svoboščin pridobiti same.

Hipoteza je potrjena. Ženske so v preteklosti zahtevale različne pravice: volilno pravico, enake možnosti za delo in izobraževanje, pravico do lastnine, ločitve itd.. Boji za pravice so poimenovali feminizem. Po podatkih iz ankete, anketirani v večji meri poznajo pojem feminizem in njegov pomen. Feministke so se za doseg ciljev posluževale gladovnih stavk, skrunile so javno lastnino in bile za to večkrat kaznovane. Poznamo jih tudi pod pojmom sufražetke, članice organizacij, ki so se borile za volilno pravico žensk. Anketirani so v večini mnenja, da bi sufražetkam na poti do volilne pravice morale pomagati države.

Hipoteza 3 V družbi je večinsko mnenje, da za ženske še vedno ne velja družbena enakost spolov.

Hipotezo smo delno potrdili. Med moškimi in ženskami v današnji družbi še vedno obstajajo razlike glede enakih možnosti, čeprav smo dosegli pravno enakost. Statistični podatki in rezultati so pokazali, da tudi v Sloveniji še danes obstaja tradicionalna spolna delitev vlog in dela. Ženske še vedno ne morejo opravljati določenih del, kar jim onemogoča tudi biološki razvoj, saj so v primerjavi z moškimi telesno manj spodobne za opravljanje fizičnega dela. Neenakopravnost se kaže predvsem glede enakega plačila za delo enake vrednosti. Po podatkih iz anketnega vprašalnika, smo ugotovile, da po mnenju anketirancev v svetu še vedno velja prepričanje, da ženske niso sposobne opravljati nekaterih fizičnih del, političnih funkcij in na sploh del, ki veljajo za "moška". Prav tako je prevladalo mnenje, da so ženske v Sloveniji v primerjavi z moškimi za svoje delo plačane manj, kar je bilo ugotovljeno tudi iz literature.

Hipoteza 4 Še vedno je v svetu veliko kršitev pravic žensk, ki jih družba prepozna.

Hipotezo smo potrdile. Prav to, da zaznavamo kršitve človekovih pravic v svetu predvsem pri ženskah je bil naš glavni moto, da smo se lotili raziskovanja te problematike. Anketirani so izpostavili nekatere države, kjer prihaja pogosto do tega, med njimi Egipt, Saudovo Arabijo, Venezuelo in druge. Diskriminacija žensk je še vedno prisotna na mnogih področjih družbene, gospodarske in zasebne sfere. Pričakovali bi, da se v 21. stoletju ne bomo več srečevali s to problematiko, toda ženske so še vedno pogosteje od moških diskriminirane tako doma kot v službi. Diskriminirane so na področju izobraževanja, družinskega življenja (tudi z nasiljem in poniževanjem), zaposlovanja in omejevanjem svobode in družba jih prepoznava tudi v domačem okolju.

Hipoteza 5 Države in nevladne organizacije so v zadnjih desetletjih prispevale k zaščiti položaja žensk.

Hipoteza je potrjena. V preteklosti so bile v večji meri v podrejenem položaju, brez vsake podpore, neenako obravnavane in tudi v družbi niso imele enakih možnosti. Vendar pa so tudi države in nevladne organizacije prispevale k zmanjšanju tovrstnih težav in k izboljšanju položaja žensk. Pomemben korak k izboljšanju je pomenilo sprejetje Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, ter določa odpravo vseh oblik diskriminacije žensk. Je pomemben korak k temu, da države niso zapostavljene s strani držav. Tudi v Sloveniji delujejo številne nevladne organizacije, ki delujejo na področju enakosti spolov in boja proti nasilju nad ženskami (Ženski lobi Slovenije in druge). Ženskam sta danes posvečena tudi dva mednarodna praznika-dan žena in materinski dan, kjer se spominjamo dosežkov žensk.

4. ZAKLJUČEK

Življenje v različnih zgodovinskih obdobjih za ženske ni bilo vedno enostavno. Velika večina žensk je bila le doma, kot služkinje, ki so kuhale in vzgajale otroke. To stanje je bilo vse do leta 1914, ko se je začela prva svetovna vojna. Takrat so morale ženske prevzeti moško, fizično delo. 8. marca 1917 so ženske dokončno dobile volilno pravico. Na žalost, pa ne po vsem svetu. Še dandanes so nekatere države proti ženski volilni pravici. Sufražetke so bile članice organizacij, ki so se borile za žensko volilno pravico od 19. stoletja naprej. Takrat se je pojavil pojem feminizem. To je gibanje, ki se zavzema za enakopravnost med spoloma. Želimo si, da

bi se uveljavila ženska volilna pravica tudi v državah, v katerih je trenutno prepovedana. Ženske so skozi čas postale močnejše, pogumnejše in bolj cenjene. Ženske pravice so se skozi čas neprestano razvijale in izboljševale-nekoč »brez volilne pravice« se lahko danes enakovredno kosamo z moškimi, čeprav je na nekaterih področjih še čutiti njihovo dominantnost. Ugotavljamo, da bi večji poudarek moralo dobiti področje zakonodaje, predvsem predlagati strožje kazni, potrebno pa bi bilo tudi ozaveščati vse ljudi, kaj se dogaja na področju diskriminacije žensk. Da so ženske v večji meri diskriminirane kot moški, je splošno znano, zato je treba tudi splošno javnost podučiti, kako se spopasti z žrtvijo diskriminacije in ji nuditi pomoč.

5. LITERATURA IN VIRI

5.1. Literatura

Revija History, Št. 109/2021, str.54.

Velika ilustrirana otroška enciklopedija, MK, Ljubljana, 2012, str.112.

Zbornik strokovnih prispevkov za mentorje zgodovinskih krožkov, Vloga žensk v preteklosti, Zveza prijateljev Mladine Slovenije, Ljubljana, 2010, str. 1-46.

5.2. Spletni viri

Bornjšek F. Idealne podobe ženske skozi stoletja, dostopno na: <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201403134.pdf>, 13.1.2021.

Ženske med prvo svetovno vojno, dostopno na: <http://www.osnhr.si/wp-content/uploads/%C5%BDenske-med-prvo-svetovno-vojno.pdf>., 13.2.2021

Ženske med vojno: V zaledju so odigrale veliko vlogo, nato pa so se vrnile za štedilnike, dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042675346>, 15.2.2021

Začetki ženskega gibanja v Sloveniji in svetu, dostopno na: <https://skupnostobcin.si/2016/02/zacetki-zenskega-gibanja-v-sloveniji-in-svetu/>, 17.3.2021

Prijavi diskriminacijo! Mi verjamemo ženskam!, dostopno na: <https://www.mladiplus.si/prijavi-diskriminacijo-mi-verjamemo-zenskam/>, 15.2.2021

Petrovič M. Družbene vloge ženske in moškega, dostopno na: <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200805086.pdf>, 13.1.2021

<https://www.dnevnik.si/1042877443>, 21.1.2021

Ženske v Sloveniji so se lahko na volišča prvič podale pred 73 leti, dostopno na: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/zenske-v-sloveniji-so-se-lahko-na-volisca-prvic-podale-pred-73-leti.html>, 21.1.2021

Položaj žensk v politiki, dostopno na: <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201604196.pdf>, 11.2.2021

Žvanut, M., Peklar A.: Položaj žensk nekoč in danes, dostopno na: https://dijaski.net/gradivo/soc_ref_položaj_zensk_nekoc_in_danes_01, 13.1.2021

Začetki ženskega gibanja v Sloveniji in v svetu, dostopno na: <https://skupnostobcin.si/2016/02/zacetki-zenskega-gibanja-v-sloveniji-in-svetu/17.3.2021>

Peto in šesto periodično poročilo Republike Slovenije o uresničevanju določil Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, dostopno na: https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/PRAVNE_PODLAGE/Mednarodne_konvencije_-_OZN/Konvencija_o_odpravi_vseh_oblik_diskriminacije_zensk/5___6_-_Peto_in_sesto_porocilo_RS_-_2015.pdf, 12.3.2021 in 15.3.2021.

Po svetu še vedno kršene temeljne pravice, dostopno na: <https://www.rtv slo.si/svet/po-svetu-se-vedno-krsene-temeljne-pravice/95014>, 12.3.2021

Primer 18-letne Rahaf opozoril na kršenje človekovih pravic mnogih Savdijk, dostopno na: <https://www.rtv slo.si/svet/bliznji-vzhod/primer-18-letne-rahaf-opozoril-na-krsenje-clovekovih-pravic-mnogih-savdijk/476672>, 15.3.2021

Nussdorfer V. Zakaj toliko kršitev človekovih pravic? dostopno na: <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/kolumne/88427>, 15.3.2021

Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, dostopno na: <https://www.varuh-rs.si/pravni-temelji-cp/ozn-organizacija-zdruzenih-narodov/konvencija-o-odpravi-vseh-oblik-diskriminacije-zensk/>, 15.3.2021

6. PRILOGE

PRILOGA 1: Anketa za raziskovalno nalogo

Lepo pozdravljeni, smo E.B., M.H., T.F., učenke 9. razreda Osnovne šole Cankova. Odločile smo se, da bomo pisale raziskovalno nalogo o položaju žensk in njihovih pravicah v 20. in 21. stoletju. Vljudno Vas naprošamo, da izpolnite anketo. Že v naprej se vam zahvaljujemo za sodelovanje.

1. Spol M Ž

2. Starost

- a) Do 18
- b) 19 do 30
- c) 31 do 50
- d) 51 do 70
- e) Nad 71

3. Kraj bivanja

- a) Občina Cankova
- b) Druge občine v Pomurju
- c) Drugo _____

4. Končana izobrazba

- a) Osnovna šola
- b) Nižja poklicna šola ali gimnazija
- c) Višja šola
- d) Visoka ali univerzitetna šola

5. Kdo ima po vašem mnenju dandanes v vsakdanjem življenju več pravic?

- A moški
- B ženske
- C vsi enako

6. Ženske, ki so se borile za volilno pravico so se imenovale sufražetke. Ali menite, da bi država morala ženskam pomagati na poti do volilne pravice in se ženskam ne bi bilo potrebno boriti za njih?

- A DA, država bi morala pomagati
- B NE, prav je, da so si jo izbojevale
- C Vseeno mi je

7. Ženske so si morale volilno pravico priboriti skozi različna gibanja. Ali menite, da se ženske danes bolj udeležujejo volitev kot moški?

A DA B NE

8. Ali menite, da se je položaj žensk skozi leta spremenil na bolje?

A DA

B NE

Če ste obkrožili odgovor DA, v kakšnem smislu se je spremenil na bolje? Navedite kakšen primer.

9. Kaj po vašem mnenju pomeni beseda »feminizem« ?

- a) Je moško združenje, ki je usmerjeno proti ženskim pravicam.
- b) Je gibanje, ki se zavzema za dosego enakopravnosti spolov.
- c) Je oblika združenih žensk, ki nasprotujejo moškim pravicam.
- d) Skupina žensk, ki so prve imele idejo o tem, da lahko ženske nosijo hlače.

10. Ali menite, da so ženske tudi v Sloveniji v primerjavi z moškimi za svoje delo plačane manj?

A DA

B NE

C NE VEM

11. Ali menite, da v svetu še vedno velja prepričanje, da ženske niso sposobne opravljati fizičnega dela, političnih funkcij in nasploh dela, ki ga po navadi opravljajo moški?

A DA

B NE

C NE VEM

12. Ali menite, da je stopnja zaposlovanja žensk nižja od moške?

A DA

B NE

13. Zbrale smo nekaj prepričanj, ki veljajo v družbi. Prosimo preberite spodnje trditve in označite, v kolikšni meri se vi strinjate z njimi.

	Se strinjam	Se delno strinjam	Se sploh ne strinjam
Ženske so manj vredne od moških.			
Ženske se morajo na vodilnih položajih bolj dokazovati kot moški.			

Žensk je premalo na vodilnem položaju.			
Ženske se morajo bolj potruditi za uspeh kot moški.			
Ženske težje usklajujejo življenje doma ter službo.			
Ženske doma opravijo več dela kot moški.			
Ženski predlogi v politiki so manj vredni kot moški.			
Uspešne ženske so v ozadju moških.			
Podrejenost žensk je odvisna od njih samih.			
Veliko moških ponižuje ženske.			

14. Ali menite, da imajo ženske v nekaterih državah (na primer Irak, Saudova Arabija) še vedno manj pravic kot ženske v zahodni družbi?

- A DA
- B NE
- C NE POZNAM

15. Katera so tista področja, kjer so ženske lahko uspešnejše od moških?

- A področje komunikacije
- B politika
- C vzgoja otrok
- D gospodarstvo
- E družina
- F Drugo:

16. Kaj bi lahko storile ženske, da bi se današnje stanje zapostavljenosti, ki izvira iz preteklih časov spremenilo še na bolje? Zapišite predlog.

17. Katera je po vašem mnenju znamenita uspešna ženska (s katerega koli področja), ki bi lahko bila vzor drugim ženskam glede na njeno delo, vrednote in prizadevanja?

PRILOGA 2: Intervju za raziskovalno nalogo o ženskah

Lepo pozdravljeni, smo E.B., M.H., T.F., učenke 9. razreda OŠ Cankova. Raziskujemo položaj žensk in njihove pravice v 20. in 21. stoletju. Vljudno Vas naprošamo, da sodelujete v našem intervjuju, ki je lahko na vašo željo tudi anonimen (oz. objava s kraticami). Že v naprej se vam zahvaljujemo za sodelovanje.

1. Ali se strinjate, da sta spola v Sloveniji enakopravna torej, da imata tako moški kot ženske enake pravice? Če imamo enake pravice, ali so tudi enake možnosti?
2. Če ste zaposleni, kakšno je vaše delovno mesto? Ali je na vašem delovnem mestu več moških ali žensk? Ali ste kdaj zaznali glede tega težave?
3. Kakšno je vaše mnenje o tem, da ženske v preteklosti niso smele voliti? Ali se vi udeležujete volitev? Se spomnite, kdaj ste prvič volili? Kakšni so bili občutki pri tem? Kako se spomnite tega dogodka? Kaj vam je pomenil? Ste se morda udeležili plebiscita ali katerih drugih pomembnih volitev? Ali mislite, da bi se ženske morale bolj vključevati v politično sfero?
4. Ali ste kdaj v vsakdanjem življenju občutili, da ste bili kot ženska zapostavljeni?
5. Ste politično aktivni? Se vključujete v delovanje organizacij oz. društev?
6. So vam poznane krivice, ki se še vedno po svetu dogajajo ženskam?
7. Ali imate kdaj občutek, da ste v primerjavi z moškimi v podrejenem položaju? Morda kakšna izkušnja?
8. Kaj bi si vi želeli, da bi se pri odnosu med spoloma in v vlogi žensk v naši državi ali v svetu spremenilo?

PRILOGA 3: Intervju z občinsko direktorico S.L.

Zanimalo nas je tudi, kakšno je mnenje žensk na vodilnih položajih v sodobnem času. Načrtovale smo izvedbo več intervjujev, ampak nam je uspelo zaradi trenutnih razmere korona krize uspelo pridobiti enega iz domače pokrajine.

1. Ali se strinjate, da sta spola v Sloveniji enakopravna torej, da imata tako moški kot ženske enake pravice? Če imamo enake pravice, ali so tudi enake možnosti?

S trditvijo, da sta spola v Sloveniji enakopravna, se strinjam. Ženske imamo enake pravice kot moški. Imamo tudi enake možnosti na različnih področjih v življenju kot moški. Vse več žensk je zaposlenih v državni upravi, v občinskih upravah, v različnih podjetjih. Po nekaterih raziskavah in statističnih analizah pa se ugotavlja, da kljub enakim pravicam in enakim možnostim imajo ženske ponekod še vedno nižjo plačo za isto delovno mesto kot moški. Po nekaterih stereotipih se dela delijo ponekod še vedno na »ženska« in »moška«, vendar je tega vse manj. Ne drži več, da so ženske samo gospodinje in matere, ampak lahko dandanes ženska doseže vse, kar si želi, pa naj bo to na poklicnem ali zasebnem področju. Ženske tudi niso več

odvisne od moških, kot je bilo to nekdanj, npr. v smislu, da je moški hodil v službo, prinašal domov denar, ženska pa je skrbela za dom in otroke, ampak je dandanes večina žensk službeno aktivnih, poleg tega pa skrbijo/skrbimo še za vzgojo otrok in dom. So pa zaradi teh pričakovanj in nekdanjih stereotipov ženske bolj obremenjene kot moški, pa tudi same smo takšne, da si naložimo preveč obveznosti.

2. Če ste zaposleni, kakšno je vaše delovno mesto? Ali je na vašem delovnem mestu več moških ali žensk? Ali ste kdaj zaznali glede tega težave?

Zaposlena sem kot direktorica občinske uprave. V pomurskih občinah je na teh delovnih mestih kar precej žensk (direktorice občinske uprave so na naslednjih pomurskih občinah: Tišina, Radenci, Puconci, Rogašovci, Grad, Apače...). Na splošno gledano v celi Sloveniji pa se mi zdi da je kot direktorjev občinske uprave zaposlenih več moških kot žensk, oziroma bi se o tem dalo narediti raziskavo. Sama na svojem delovnem mestu zaradi tega, da sem ženska, nimam nobenih težav, pa tudi v pogovorih s kolegicami direktoricami ostalih občinskih uprav nisem zaznala nobenih težav. Sama vidim še celo prednost v tem, če je ženska na vodilnem delovnem mestu, da vpelje v kolektiv morda tudi malo »ženske energije«, je bolj dostopna do podrejenih.

3. Kakšno je vaše mnenje o tem, da ženske v preteklosti niso smele voliti? Ali se vi udeležujete volitev? Se spomnite, kdaj ste prvič volili? Kakšni so bili občutki pri tem? Kako se spomnite tega dogodka? Kaj vam je pomenil? Ste se morda udeležili plebiscita ali katerih drugih pomembnih volitev? Ali mislite, da bi se ženske morale bolj vključevati v politično sfero?

To, da ženske niso smele voliti je bilo absolutno nekorektno do žensk. S tem so bile ženske, ki so živele v obdobjih, ko niso smele voliti, v zelo podrejenem položaju. V tistih časih ženska ni mogla soodločati pri pomembnih odločitvah kot o voditeljih države, zakonih in drugih predpisih, pa tudi sicer so bile ženske zelo v podrejenem položaju do moških. Za nas ženske je zelo pomembno, da imamo volilno pravico, to je ena od osnov za enakopravnost med spoloma. Z volilno pravico žensk so se tudi pospešeno začele pravice žensk na ostalih področjih, kot npr. zasedanje tistih delovnih mest, ki so bile prej v domeni moških, označena kot »moška dela«.

Vseh volitev se redno udeležujem, vesela sem, da lahko soodločam na volitvah.

Spomnim se, da sem šla prvič volit, takoj ko je bilo to možno in sicer nekaj mesecev po tem, ko sem dopolnila 18. rojstni dan, smo odločali o nekem referendumu. Vsebine se več ne spomnim, spomnim se pa tega, da sem bila zelo ponosna, da sem šla volit.

Plebiscita se nisem udeležila, saj sem bila takrat premlada, stara sem bila dobrih 15 let.

Menim, da je pomembno, da se ženske vključujejo v politično sfero. Z veseljem opažam, da je veliko žensk prisotnih v politiki, po mojih informacijah je npr v državnem zboru približno četrtnina žensk in upam, da jih bo sčasoma še več. Prav tako so ženske aktivne tudi na lokalnem nivoju, kot občinske svetnice ter kot članice različnih odborov in delovnih teles, kar je zelo dobro, pa tudi nekaj županj imamo v Sloveniji.

4. Ali ste kdaj v vsakdanjem življenju občutili, da ste bili kot ženska zapostavljeni?

Na žalost sem že občutila na svoji koži, ko zaradi tega, da sem ženska, nisem bila enakovredna na nekem dogodku, je pa tega že zelo dolgo nazaj. Večinoma nimam težav, da bi bila kot ženska zapostavljena.

5. Ste politično aktivni? Se vključujete v delovanje organizacij oz. društev?

Politično sem aktivna v smislu, da sem zaposlena na občinski upravi, aktivno sem vključena v občinske seje in seje raznih odborov ter komisij. V zasebnem življenju sem tudi članica nekaterih društev in rada priskočim na pomoč pri delovanju le-teh.

6. So vam poznane krivice, ki se še vedno po svetu dogajajo ženskam?

Na žalost iz medijev izvem, da se žal še vedno dogaja veliko krivic ženskam po svetu, kot so to težave pri samem izobraževanju, zaposlitvi, prisilnih dogovorjenih porokah, razno razni mobingi doma za štirimi stenami ali pa v službah, šikaniranja, nespoštovanja žensk ipd.

7. Ali imate kdaj občutek, da ste v primerjavi z moškimi v podrejenem položaju? Morda kakšna izkušnja?

Tega občutka nimam.

8. Kaj bi si vi želeli, da bi se pri odnosu med spoloma in v vlogi žensk v naši državi ali v svetu spremenilo?

Želim si, da bi ženske bile enakopravne moškim, ne samo na papirju in po zakonu, ampak tudi v resničnem življenju. Želim si, da v slabše razvitih državah, kjer so ženske podrejene, da se to spremeni v korist ženskam, da bo tudi tistim ženskam omogočeno izobraževanje in zaposlovanje enako kot moškim.

Hvala vsem trem učenkam za intervju! V čast mi je, da sem lahko sodelovala v intervjuju na vaša vprašanja, ki so odlična! Veliko uspehov v šoli vam želim!